

Na Brdu pri Kranju je predsednika vlade NDR Horsta Sidermanna sprejel tudi predsednik republike Josip Broz-Tito v prisotnosti predsednika ZIS Džemala Bijediča.

Finance, izvoz, organizacija...

Ljubljana, 11. 6. 1975 (I. S.) Generalni direktor ZP ISKRA Jože Hujs je danes na sestanku vseh vodilnih delavcev ZP in Iskrinih delovnih organizacij — branž, pozval vse navzoče poslovodne organe na skupno, prizadevno in solidarno reševanje vseh perečih problemov: financ, izvoza ter notranje organizacijske utrditve branž; priporočil je tudi smelejšo kadrovsko politiko.

Obravnava perečih problemov je imela več med seboj tesno povezanih osnovnih tem, ki jih je generalni direktor s svojimi sodelavci obravnaval to popoldne. „Splošna nelikvidnost v Jugoslaviji vsekakor vpliva tudi na likvidnost Iskre, pri čemer pa ne gre zamolčati dejstva, da je tudi Iskra z nekaterimi svojimi posegi pomagala k tej splošni nelikvidnosti,“ tako približno je začel svoja uvodna izlaganja J. Hujs. Številke, ki jih je navajal, dajo misliti, in ne samo misliti, kajti zelo hitro bo treba ukrepati, da nas posledice ne zadanejo še bolj boleče, kot jih že občutimo danes! Po domače povedano bi se reklo, da se nam je v primerjavi z zadnjimi tremi meseci lanskega leta in prvimi tremi meseci letošnjega leta dvignila nedokončana proizvodnja za 15 %, zaloge gotovih izdelkov so se podvojile, terjatve pa so narastle za 68 % kar pomeni, da imamo ogromna denarna sredstva pri naših kupcih — okoli 200 milijard starih dinarjev! — od katerih nekateri še kar redno plačujejo, drugi pa do skrajnosti izkoriščajo našo reorganizacijo in še vedno nezadovoljivo notranjo organizacijsko konsolidacijo v posameznih branžah, pomanjkljivo medsebojno informatiko med branžami, kot tudi česti interesni razkorak služb prodaje in nabave v posameznih delovnih organizacijah.

Ker najmanjše premostitvenih kratkoročnih kreditov ne predstavlja nobene dolgoročne rešitve problemov, je generalni direktor pozval vse prisotne člane kolegijev glavnih direktorjev branž, da se skrajno angažirajo za izboljšanje stanja financ, kajti „najete kredite bo treba brezpogojno vrniti z obrestmi vred, ko zapadejo, s tem pa nam se bo še zmanjšal poslovni rezultat, dohodek, akumulacija, dobiček...“ je dejal J. Hujs in ostro nadaljeval: „S svojim dosedanjim delom nikakor ne moremo biti zadovoljni, kajti naši letošnji „uspehi“ so pod vsako kritiko. Pet mesecev je že preteklo od sprejete reorganizacije, zato ni umesten noben izgovor več, da se še vedno v nekaterih branžah nišmo položaju in odgovornosti primerno organizirali“.

Posnetek z našega razstavnega prostora na razstavi „Zveze 75“.

J. Hujs je v nadaljevanju ugotavljal, da leži velik del krivde za še vedno delno neurejene finance v branžnih delovnih organizacijah v tem, da nekateri navzoči ali niso uspeli, niso hoteli ali pa niso znali urediti stare zadeve medsebojnih odnosov IC — branže izpred 31. 12. 1974. Posledice vsega tega taktiziranja in zavlačevanja razčiščenja odnosov, pa so v tem, da se (Nadaljevanje na 2. strani)

Visok obisk v Iskri

Predsednik vlade NDR (Nemške demokratične republike) in član Politbiroja CK enotne socialistične partije Nemčije Horst Sidermann je v petek, 13. 6. 1975, obiskal Iskrino tovarno Telekomunikacije na Laborah pri Kranju. Visokega gosta, ki sta ga spremljala podpredsednik IS SRS Rudi Čačinovič in član ZIS Imer Pulja, so pozdravili predsednik skupščine občine Kranj Tone Volčič, sekretar OBK ZKS Henrik Peternelj, generalni direktor ZP Iskra Jože Hujs, glavni direktor Elektromehanike Aleksander

Mihev, predsednik DS Elektromehanike Jože Zaletel, sekretar TK ZP Bojan Klemenčič in drugi.

Po ogledu tovarne je predsednik vlade o svojih vtisih izjavil, da je bil izredno prijetno presenečen nad tehnološko ravnanje in organizacijo dela in, da bi v NDR težko našel nekaj kv litetnejšega. Menil je, da je tako moderna tovarna izredno primerna za nadaljnje kooperacije z nemškimi firmami. Dejal je, da je Iskra resnično dostojna imena, ki ga nosi (pri tem je mislil na Leninovo „Iskro“), ker je tesno povezana z revolucionarnimi tradicijami delavskega razreda.

Po besedah predsednika vlade NDR Horsta Sidermanna obstajajo vsi pogoji, da se kooperativna dejavnost Iskre kot celote s podobnimi firmami v NDR, nadalje uspešno širi. Pri tem je treba še posebno skrb posvetiti možnostim skupnega nastopanja tudi na tržiščih dežel v razvoju!

OB PODPISU POGODBE ZA ATC METACONTA 10 C

Uspešen prodor

Poročali smo že, da so v Moskvi v četrtek, 5. junija podpisali pogodbo o prodaji Iskrine mednarodne avtomatske telefonske centrale v polelektroniki tehniki Metaconta 10 C. Podpis pogodbe je vsekakor veliko priznanje tehnološki ravni in ustvarjalnosti delavcev Iskrinega kolektiva, obenem pa tudi uspeh slovenske in jugoslovanske industrije.

Slovesnost ob podpisu pogodbe je bila v upravi razstavišča Sokolniki v Moskvi, kjer se je prav tisti dan končala mednarodna razstava sredstev in naprav za zveze — „Zveze 75“. Na tej prireditvi je izredno uspešno sodelovala tudi Iskra, o čemer poročamo v drugem članku.

Slovesnega podpisa so se udeležili jugoslovanski veleposlanik v SZ Milorad Pešić, podpredsednik izvršnega sveta SR Slovenije Rudi Čačinovič, generalni direktor ZP Iskra Jože Hujs, direktor Iskrinega predstavništva v Moskvi Dojčin Jelič, pomočnik direktorja komercialnega področja Industrije Iskra — Elektromehanika, Franca Ferkolj, vodja projektivnega biroja za telekomunikacije Miloš Klemenčič, pomočnik direktorja izvoza v Iskra Commerce Edo Sonnenwald in drugi. S sovjetske strani sta bila med drugimi na slovesnosti tudi namestnik ministra za zveze SZ Vladimir Glinka in namestnik ministra proizvodne industrije sredstev zvez SZ Gelvacij Širokov.

Sporazum sta v imenu ZP Iskra podpisala glavni direktor Industrije za telekomunikacije Aleksander Mihev in glavni direktor Iskra Commerce Ilija Medič, v imenu kupca, moskovske izvozno-uvozne organizacije Mašpriborintorg pa podpredsednik te organizacije Vladimir Klimov in direktorica (Nadaljevanje na 2. strani)

4. julij 1975 25 let pržan

Cas vztrajno teče in kar mimogrede bo tu 4. julij, ko bomo na Pržanu kar se da slavno proslavili letošnji dan borca in dan Iskre. Organizatorji v TOZD Televizijski sprejemniki so sredi najintenzivnejših priprav, skrbno organizirajo vse, da bi se tisoči Iskrancev na proslavi dobro počutili in ta naš skupni praznik lepo preživeli. Navadno pri organizaciji tako obsežnih prireditev ne manjka več ali manj težkih problemov, toda v pripravljalnem odboru so moške, ki so se svojih nalog lotili z največjo resnostjo, zato tudi posameznim problemom ni usojeno dolgo časa zavirati priprave na proslavo. Brž jih rešujejo in tako zmanjšujejo možnosti, da bi se 4. julija kje kaj zataknilo.

Ob tem smo dolžni opozoriti še vse tiste TOZD v združenem podjetju, ki pripravljalnemu odboru za proslavo dneva Iskre še niso poslali prijavi in naročilnic za svoje člane, ki se bodo proslave udeležili, naj to storijo čimprej in tako s svoje strani pripomorejo, da bodo organizatorji lahko solidno pripravili vse potrebno za uspešno praznovanje.

Danes tudi že objavljamo orientacijsko skico, ki naj pomaga vsem udeležencem proslave dneva borca in dneva Iskre ter 25-letnice TOZD tovarne televizijskih sprejemnikov na Pržanu, da se bodo v Ljubljani, na poti na Pržan in na samem prizorišču proslave čim bolje znašli. Skico objavljamo na 2. strani.

Na razstavi »Zveze 75«

Objavljamo zapis o sodelovanju Iskre na razstavi Zveze '75 v Moskvi.

Razstavo, ki je ena največjih tovrstnih prireditev na svetu, je organizirala zvezna gospodarska zbornica SZ, priprave nanjo pa so trajale kar 4 leta.

Na razstavi so sodelovala podjetja iz 25 držav in to praktično vsa, ki kaj pomenijo na področju telekomunikacij. Jugoslovanske delovne organizacije so razstavljale v posebnem paviljonu. Poleg Iskre, ki je od naših podjetij imela največji in najvidnejši razstaveni prostor, so svoje izdelke predstavili še EI Niš, Rudi Čajavec iz Banja Luke, Nikola Tesla iz Zagreba, Digi (dalje na strani 3)

Nasvidenje na proslavi 4. julija, dneva borca in dneva Iskre, na Pržanu!

Uresničevanje ustavne vsebine samoupravljanja v TOZD in njenih asociacijah

V petek, 13. junija, je bilo v Kranju plenarno zasedanje Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, na katerem je tekla razprava v zvezi z uresničevanjem ustave v TOZD. Med številnimi razpravljalci je v razpravi sodeloval tudi Jože Čebela, predsednik komisije za samoupravljanje pri RO sindikata delavcev kovinske in elektro industrije ter predsednik sindikalne konference ZP Iskra. Zaradi aktualnosti njegov prispevek v tej razpravi objavljamo v celoti.

Republiški odbor sindikata delavcev kovinske industrije in komisija za nadaljnji razvoj samoupravljanja, je poleg navedb, podanih v pregledu aktivnosti republiških odborov sindikatov SRS, izvršil globalno analizo ustavnosti vsebine samoupravljanja in izvajanja samoupravnih sporazumov o združevanju v SOZD v treh največjih integriranih organizacijah združenega dela, in to:

- SOZD Slovenske železarne
- SOZD Elektrokovinska industrija Ljubljana (Iskra-Gorenje)
- SOZD Strojegradnje Ljubljana

Že groba analiza, katera izhaja iz sedanjega stanja, nam daje podatke, da so ugotovitve, podane v poročilu na današnjem plenarnem zasedanju, povsem točne.

Na osnovi ustavnih določil in z novim samoupravnim organiziranjem naj bi prišlo do izraza samoupravno združevanje dela in sredstev na podlagi delitve dela in skupnih interesov za večje gospodarske dosežke. Pri delavcih v naših TOZD bi se s tem razvijal čut vzajemnosti in solidarnosti ter medsebojne odgovornosti za dobro gospodarjenje z družbenimi sredstvi. Težnje samoupravnega združevanja dela in sredstev bi morale izhajati iz resničnega usklajevanja interesov delavcev v TOZD, izven podjetniških in lokalističnih interesov – po poti proizvodno ekonomske celote.

Ugotavljamo, da so več ali manj ti cilji v samoupravnih sporazumih za-

popadeni, ni pa definiran nosilec nalog in rok izvršitve.

Analiza nam nadalje prikazuje, da v teh treh SOZD:

- do dejanskega združevanja sredstev TOZD ni prišlo,
- programiranje razvoja in delitev dela med TOZD ni izvršena,
- delitev premoženja na posamezne TOZD ni povsem izvršena, predvsem pa niso upoštewane pravice iz minulega dela,
- posamezne TOZD ali delovne organizacije se razvijajo kot podjetje v podjetju, ne glede na posledice drugih v isti SOZD,

– odnosi med TOZD na solidarnostni osnovi niso urejeni, kljub temu da obstaja medsebojna ekonomska odvisnost,

– planiranje na nivoju SOZD je več, ali manj seštevek planov TOZD ali celo delovnih organizacij,

– samoupravna organiziranost in delegatska razmerja niso usklajena z ustavo, ali pa je za usklajeno delovanje posvečeno premalo pozornosti,

– informacijska dejavnost za delovanje samoupravne organiziranosti je nedefinirana,

– strokovne službe na nivoju SOZD v enem primeru sploh niso organizirane, v ostalih primerih pa so prešibke (primer samo 25 delavcev),

– samoupravni delavski nadzor v eni SOZD sploh ni organiziran, v drugi SOZD pa to funkcijo opravlja kar-

delavski svet SOZD,

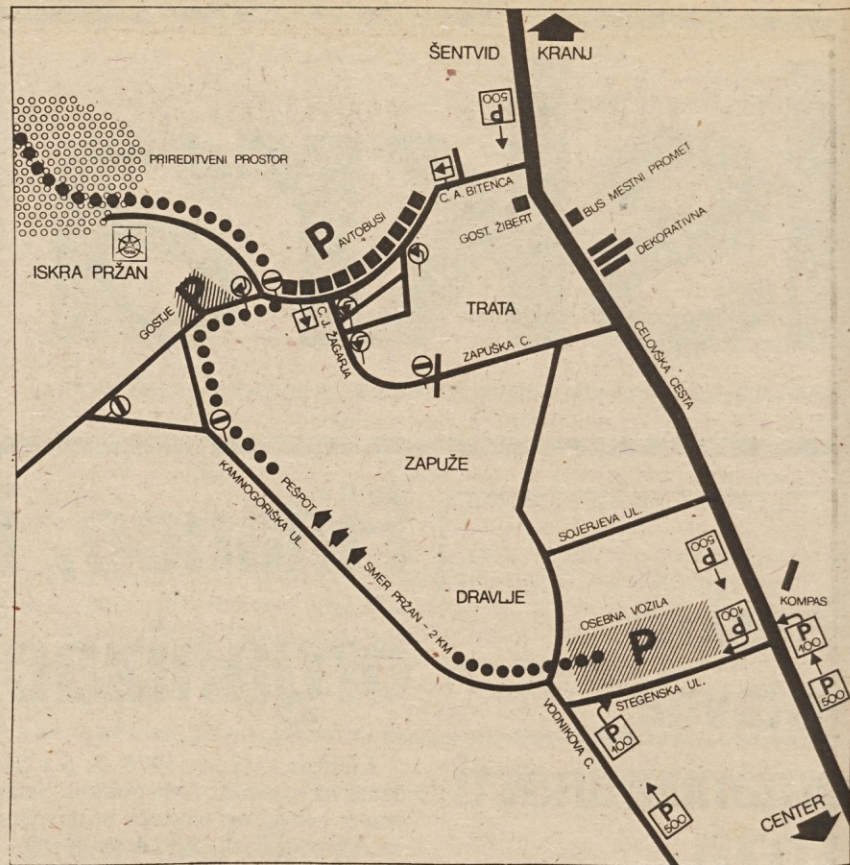
Ze teh nekaj skopih podatkov pa nam narekuje, da so v danem trenutku akcije ZK in sindikatov za dosledno samoupravno organiziranost, izhajajoče iz ustavne vsebine več kot nujne. Verjetno pa te ugotovitve niso prisotne samo v primeru teh treh SOZD, ampak so več ali manj kar v vseh osemindvajset SOZD v okviru SRS. Zaradi takega stanja menim, da v samoupravnih sporazumih proklamiramo zagotovilo o socialni varnosti zaposlenih v okviru integracijskih sistemov daleč od resnice in ciljev, za katere so se delavci TOZD ob združevanju odločali.

Poleg tega ni vnevar tudi podatek, da samo ena izmed SOZD združuje TOZD izven republiških meja.

Ocenjujemo tudi, da smo v zadnjih dveh letih dokaj uspešno konstituirali TOZD. Pri tem pa opažamo, da je šla samoupravna organiziranost TOZD v dve skrajnosti. V našem primeru se nekje dogaja, da so se nekdanje delovne organizacije oklicale za TOZD. V strokovnih službah, ki so že dosedaj bile preobširne pa se porajajo še nove ideje o povečanju umskega potenciala. Je pa tudi obratno, ker so težnje po povečanju strokovnih kadrov, posebno na nivoju delovnih organizacij, kar povzroča osiromašenje kadrov v TOZD, da bi iste mogle na osnovi enkratnih podatkov odločiti o svojem gospodarjenju. Tudi več ali manj so strokovne službe delovnih organizacij financirane na osnovi proračuna, ne pa po dejanskem programu dela za TOZD.

Skratka lahko v nekaterih primerih ocenimo, da v glavnino ustvarjenega dohodka še vedno razpolgajo in gospodarijo tako zvani centri moči zunaj TOZD ali celo zunaj tistega kroga, ki ima edini pravico razpolagati z dohodkom. Zaradi tega moramo kritično oceniti, do kod sega delavčeva oblast, tu pa ne mislim tiste, katero so si nekateri prisvojili, ampak tisto, ki delavcu pripada po ustavi.

Iz navedene analize, ki podaja le grobo oceno izvajanja ustave v naši samoupravni organiziranosti, bo republiški odbor sindikata delavcev kovinske industrije v prihodnjem obdobju vršil akcije za konkretno reševanje problematike na vseh nivojih samoupravne organiziranosti.

Skica prizorišča letošnje proslave na Pržanu.

Uspešen prodor

(Nadaljevanje s 1. strani)

področja za uvoz telekomunikacij Jelena Aparina.

Pogovori o prodaji Iskrinih mednarodnih avtomatskih telefonskih central v polelektronski tehniki Metaconta 10 C v Sovjetsko zvezo so se začeli že pred dobrim poltrem letom, v začetku leta 1973 pa nam je uspelo dobiti kupčeve tehnične zahteve za to centralo. Ob tem velja zapisati, da so imele mnoge tuje svetovne firme podatke in zahteve kupca – ministrstva zvez ZSSR – že precej prej.

Osnova teh tehničnih zahtev je bila v tem, da mora biti ponudena centrala narejena v polelektronski tehniki.

Iskra je takrat že izdelovala takšne telefonske centrale, zato je bila sposobna ustreči zahtevam kupca. Izdelali smo ustrezen projekt ter ga poslali zunanjetrgovinski organizaciji Mašpriborintorg, oz. sovjetskemu ministrstvu zvez že marca leta 1973.

V času do lanskega julija je bilo potem več strokovnih sestankov, na katerih so sodelovali strokovnjaki obeh strani. Med temi tehničnimi razpravami so se izkristalizirale dokončne tehnične zahteve tako, da smo julija lani izročili kupcu našo ponudbo. Od takrat naprej je bilo še nekaj sestankov, na katerih so preučili različne podrobnosti, na zahtevo kupca pa je Iskra marca letos izdelala novo dopolnjeno ponudbo, ki upošteva že fiksne cene.

Mednarodno avtomatsko telefonsko centralo v polelektronski tehniki Metaconta 10 C bodo postavili v Moskvi. Podobno kot druge centrale te vrste tudi to upravljajo posebni procesni računalniki.

Metaconta 10 C povsem odgovarja tehničnim priporočilom CCITT (mednarodnega posvetovalnega odbora za telegrafijo in telefonijo), prilagojena pa bo tudi posebnostim sovjetskega telefonskega omrežja. Pogodba vsebuje vse naprave, ki so potrebne za normalno eksploatacijo centrale, vključno rezervne dele, dokumentacijo itd.

Telefonsko centralo bodo montirali sovjetski strokovnjaki pod vodstvom in nadzorstvom strokovnjakov iz Iskre, medtem ko se je Iskra obvezala, da bo napravo preizkusila in izročila v obratovanje.

Vrednost Metaconte 10 C je skupaj z montažnim nadzorom, preizkušanjem in predajo v uporabo nekaj več kot 200 milijonov dinarjev.

Iskra bo naročniku izročila vso potrebno opremo v letu 1977, leto pozneje pa bo morala centrala že obratovati.

To, da je Iskra uspelo prodreti na sovjetsko tržišče z Metacontom 10 C, je vsekakor lepo priznanje vsem delavcem našega združenega podjetja. Posel smo dobili v izredno ostrem konkurenčnem boju z uglednimi evropskimi – predvsem francoskimi – in izven evropskimi firmami. Kot zanimivost naj povemo, da je zadnja konkurenčna ponudba prispela v roke naročnika 14 dni pred podpisom pogodbe z Iskro. Ti zadnji ponudniki so bili Japonci, povrh vsega pa se ta njihova firma ne imenuje nič drugače kot – Iskra.

Naša Iskra je imela najhujše konkurenente v firmah: švedska LM Erickson, francoski LMT in CIT – Alcatel ter japonski Nippon electric.

Podpis pogodbe o prodaji Metaconte 10 C v Sovjetsko zvezo pomeni vsekakor uspešen prodor našega podjetja med najuglednejše svetovne proizvajalce telekomunikacij. To, da smo uspeli na tej mednarodno pomembni licitaciji, je tudi potrditev pravilne usmeritve Iskrinega vodstva ter hkrati potrditev pravilnosti in upravičenosti investicij v to novo družino elektronske telefonije.

Sklenitev pogodbe opozarja tudi na veliko zaupanje, ki ga je Iskra deležna od ministrstva za zveze ZSSR in drugih sovjetskih strokovnih organov, kot tudi zaradi ranga, pomembnosti in funkcij, ki jih bo centrala opravljala. Metaconta 10 C ima namreč rang CT-1, takšnih telefonskih central pa je na svetu le nekaj ter predstavljajo vrh svetovnega sistema avtomatske povezave telefonskega prometa.

Naš kolektiv je torej dosegel lep uspeh in smo nanj lahko upravičeno ponosni. Toda ta uspeh terja hkrati tudi veliko obveznost vseh ustvarjalnih in kreativnih sposobnosti Iskrinih delavcev za nadaljnji razvoj na tem področju, ki odpira nove poti in možnosti.

Uspešna uresničitev pogodbe nam daje tudi možnost nadaljnje razširitve sodelovanja na proizvodnem in tehnološkem področju tako v Sovjetski zvezi kot tudi v drugih deželah. Pogovori o nadaljnjem sodelovanju so se že začeli.

Lado Drobež

Finance, izvoz, organizacija ...

(Nadaljevanje s 1. strani)

nekontrolirano prelivanje sredstev nadaljuje in da bo zato razčiščevanje medsebojnih odnosov z dneva v dan vse težje. Rešiti pa ga moramo čimprej, saj nerazčiščena situacija nosi samo škodo in nepotrebne dodatne stroške vsem delovnim kolektivom.

Nič manjši problem, kot so finance, je tudi problematika izvoza. Zvezi izvršni svet je ponovno uvedel vezavo uvoza z izvozom, kar pomeni, da tisti, ki ne bo izpolnjeval svojih izvoznih obveznosti tudi ne bo dobil niti dovoljenja niti ustreznih deviz za nabavo in uvoz reprodukcijskega materiala. Kratkovidna politika marsikatero naše OZD, ki se je iz izvoza pred časom preorientirala na izključno domače tržišče je doživela svoj polom tudi zato, ker je taka OZD s svojo slabo premišljeno potezo morda izgubila svojega dolgoletnega poslovnega partnerja, in bo sedaj treba novih naporov in dodatnih stroškov, da si priskrbi nanovo svoj položaj. O tej problematiki je večkrat pisalo tudi naše glasilo in ponavljalo pozive samoupravnih organov ZP, generalnega direktorja in drugih da je treba na vsak način in za vsako ceno držati osnovno poslovno usmeritev k izvozu, vendar je moral prej priti administrativni ukrep ZIS, kot pa da bi splošno prevladala zdrava poslovna usmeritev nad kratkoročnimi trenutnimi malenkostnimi koristmi enega ali drugega (lahko tudi enega na račun drugega).

Da bi ponovno zasedli tisto mesto v naših izvoznih prizadevanjih, ki jih lahko in moramo, pa je nujno treba posvetiti vso pozornost kvaliteti izdelkov in izvoznim cenam, ki morajo biti stabilne in konkurenčne, ter ne nazadnje dobavni disciplini.

Z izvozom tesno povezana problematika je tudi uvoz, ki je skoraj za vse Iskrine OZD življenjskega pomena. Sedanje zaloge materialov iz uvoza, ki se nahajajo na carinskih skladiščih zadajajo prenekatero skrb vsem Iskrinim delavcem, saj zaradi pomanjkanja materiala sem in tja ustavljajo delo, zaloge na teh skladiščih pa ležijo neizkoriščene, še več: ležarine stanejo,

mi vsi skupaj pa bomo samo na tej poziciji imeli nekaj čez 1,5 milijard dinarjev dodatnih stroškov. (Koliko je to stanovanj? Kolikšen je plan izgradnje rekreacijskega centra v Pineti? , se samo mimogrede sprašujem). Vsekakor gre precejšen delež teh stroškov na račun naše nelikvidnosti, vendar pa ne tako majhen del tudi na način naročanja, na planiranje, in morda je za prenekateri material „izvirni greh“ že v razvoju, ko je tehnolog predpisal uvozni material namesto domačega. . .

Za zaključek je J. Hujs poudaril, da je kljub slabostim, na katere je opozoril, prednost Iskre pred mnogimi njenimi konkurenti doma in v svetu v njeni napredni tehnologiji, kvaliteti izdelkov, produktivnosti dela in ne nazadnje znanju, ki ga imamo. Vse to moramo še naprej gojiti in le na tem lahko gradimo nadaljnji razvoj Iskre in eksistenco vseh njenih samoupravljavcev.

Razpravljavci, ki so sledili, so v osnovi izražali isto skrb in se zavzemali za skupna stališča, ter podrobneje obrazlagali posamezno problematiko ter nakazovali rešitve. Zaključek razprave bi lahko povzeli v nekaj točkah:

1. Do 30. 6. 1975 je treba uskladiti vse medsebojne terjatve in obveznosti med posameznimi branžami in med branžami in IC
2. Takoj je treba izdelati načrt za medsebojno poravnavo obveznosti
3. Takoj je treba izdelati načrt za izterjavo kupcev
4. Iskra proizvaja več kot lahko proda na jugoslovanskem trgu, zato je njena dolgoročna poslovna politika: 35 – 40 % vrednosti svoje proizvodnje letno izvoziti ter s tem pokriti potrebe po uvozu reprodukcijskega materiala; takoj pa je treba izdelati načrt, za likvidacijo naših zalog na carinskih skladiščih
5. Na vseh nivojih je treba uveljaviti institucijo samoupravnih sporazumov ter uvesti disciplino in odgovornost za njihovo izvrševanje, kar vse naj bo osnova za enotni nastop vse Iskre pri izvajanju skupaj samoupravno dogovorjene enotne poslovne politike.

Za izvrševanje teh nalog pa so Iskrinim delovnim kolektivom odgovorni njihovi izvoljeni poslovodni organi TOZD, delovne organizacije – branže in združenega podjetja Iskra.

Likovniki ob dnevu Iskre

V okviru prireditev ob 4. juliju, dnevu borca in dnevu Iskre bodo sodelovali tudi likovniki iz Iskrinih temeljnih organizacij združenega dela. Svoja dela bodo razstavili v Iskrini prodajalni na Titovi cesti v Ljubljani. Ker je ta trgovina v najožjem središču Ljubljane, se bodo lahko z ustvarjalnostjo naših slikarjev in kiparjev seznanili številni obiskovalci, poleg kulturnega pomena pa bo imela ta razstava tudi velik propagandni pomen, saj se le redkokatera sorodna delovna organizacija lahko pohvali s tolikšnim številom uspešnih likovnikov.

Naslednje vrstice naj bodo tudi poziv vsem slikarjem in kiparjem iz celotnega združenega podjetja, da svoja umetniška dela oddajo 24. in 25. junija v Iskrini trgovini na Titovi 19.

Likovnikom izven Ljubljane svetujemo, da se povežejo z Ivom Razborškom, ki bo organiziral prevoz slik in kipov v Ljubljano. Njegov naslov je: Ivo Razboršek, Trdinova 3, 61000 Ljubljana, telefon 314-544. Javite se mu najpozneje do 20. junija.

Organizatorji razstave naprošajo slikarje, da sodelujejo s po dvema deli, kiparji pa s štirimi.

Razstava Iskrinih likovnikov bo predvidoma odprta od 1. do 14. julija. lad

OPOZORILO!

Ponovno objavljamo, da je do časopisa Iskra po sprejetih aktih opravičen vsak član delovnega kolektiva ZP Iskra, prav tako pa tudi vsi upokojenci in študenti, kakor tudi nekdanji člani kolektivov, ki služijo vojaški rok.

Glede na številne pritožbe posameznih upokojencev in sodelavcev na služenju vojaškega roka prosimo personalne oddelke v vseh TOZD ZP Iskra, naj ažurneje in v vsakem primeru sporočajo spremembe, oz. naslove novih upokojencev, oz. članov kolektivov, ki so pri vojaki, da jim bomo lahko redno pošiljali naš časopis.

Obvestilo

V prilogi današnje številke je objavljen PREDLOG SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA o osnovah in merilih za razporejanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke kovinske in elektroindustrije SR Slovenije.

Predlog daje v razpravo vsem TOZD branžna komisija. Vse TOZD, ki imajo pripombe na predlog naj te pošljejo do vključno 7. 7. 1975 direktno na branžno komisijo na naslov: Skupna komisija o samoupravnem sporazumevanju o merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke kovinske in elektroindustrije Slovenije s sedežem: TL Litostroj – Ljubljana, Đakovičeva 36.

Kopijo pa komisiji za samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnega dohodka ZP Iskra – Sekretariat, Ljubljana, Trg osvoboditve 3/11

Komisija za samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnega dohodka ZP Iskra

55. obletnica Vukovarskega kongresa KPJ

Morda je obujanje obletnic nekaj formalnega, ali celo nekaj, kar nam pogled veže nazaj, namesto da bi težili predvsem naprej. Vendar pa so tudi obletnice lahko vzpodbuda za danes in jutri; še več, morda se bomo v marsičem laže odločili zdaj, če bomo vsaj malo poznali tudi preteklo zgodovinsko pot.

V teh junijskih dneh mineva 55 let, odkar je bil v Vukovaru II. kongres Jugoslovanske komunistične partije, oz. natančneje, II. kongres jugoslovanske socialistične delavske partije (komunistov), ki je prav na tem kongresu spremenila svoj naslov v KPJ, ime, ki je povedlo pozneje, pod Titovim vodstvom jugoslovanske narode v zmagovit boj za socialno in narodnostno osvoboditev.

Vukovarski kongres je sledil samo poldrugo leto po ustanovnem kongresu jugoslovanske socialistične delavske partije v Beogradu. Razen tega tudi dejstvo, da so v vmesnem času ustanovili tudi Zvezo delavskih sindikatov in Zvezo komunistične mladine priča o izredno razgibanem revolucionarnem vrenju v prvih povojnih letih Jugoslavije. Ne bo odveč tudi p primerjava, da je bila Jugoslovanska partija ustanovljena pred, denimo, KP Italije ali Francije. Vsekakor je revolucionarno obdobje po zlomu stare Avstroogrške, še posebej pa bližina revolucije na Madžarskem in posredno odsev velike oktobrske revolucije v Sovjetski zvezi, ustvarilo pogoje za pospešeno organizacijsko združevanje delavskega razreda v Jugoslaviji po prvi svetovni vojni.

Cepprav skoraj v ilegali, se je vendar v veliki dvorani Grand hotela v Vukovaru zbralo 20. junija 374 delegatov iz vseh jugoslovanskih pokrajin, ki so zastopali 65000 že takrat organiziranih članov socialistične delavske partije. Kljub tej visoki številki članstva pa je bilo, seveda, v sindikate včlanjenih še precej več delavcev — čez 200.000, kar je porajajoči se partiji nudilo veliki mobilizacijski rezervoar za svojo nadaljnjo razširitev in utrditev.

To se je tudi zgodilo in Vukovarski kongres, ki so ga slovesno začeli z internacionalno, se je v zgodovino delavskega gibanja in ZKJ v Jugoslaviji vpisal s pomembnimi črkami. Na Vukovarskem kongresu so izvolili za predsednika partije z novim imenom Pavla Pavlovića, za sekretarja pa že v Beogradu izvoljenega Filipa Filipovića in Sima Markovića. V pogledu izbora vodilnih osebnosti potemtakem prelomni in odločilni korak še ni bil storjen. Le-ta je prišel z nastopom Đura Đakovića in Tita šele pozneje.

Toda v osebnem in idejnem pogledu je v Vukovaru jugoslovanska komunistična partija že naredila pomemben korak naprej. Medtem ko so v Beogradu še izhajali iz Erfurtskega socialnodemokratskega programa, so v Vukovaru z veliko večino zavrnili centrumaški, socialnodemokratski program. Živko Topalović, ki je, kot vemo iz poznejše zgodovine, prešel celo v izdajstvo, je s svojimi predlogi propadel.

Kongres je nasprotno z veliko večino sprejel odločen revolucionaren program, ko se je zavzemal za ukinitve kapitalizma, za razlastitev in socializacijo trgovine, za vzpostavitev rdeče vojske delavcev in kmetov.

Gotovo marsikaj je, kot smo že rekli, predstavljalo tudi odmev takratnih dogodkov na Madžarski in v Sovjetski zvezi, morda so bile nekatere stvari celo preveč posnete in je zato toliko večja zasluga poznejšega vodstva KPJ in ZKJ, da je sredi med socialnodemokratskim reformizmom in pretiranim posnemanjem tujih revolucionarnih vzorov našlo svojo lastno, v ničemer niti reformatorsko, niti kominformovsko pot.

Ena izmed konkretnih slabosti, ki je bila kljub revolucionarnemu proletarskemu avantgardizmu v Vukovaru še vedno prisotna, je bila premajhna jasnost v zvezi z reševanjem narodnostnih vprašanj v Jugoslaviji. Morda je bil tudi to odsev posnemanja takratnih velikih revolucionarnih tokov izven dežele, brez zadostnega posluha za pristna narodnostna bivanja v Jugoslaviji, kjer je bilo vprašanje socialnega in narodnostnega zatiranja v bistvu tako usodno povezano. Toliko bolj dragoceno je bilo zato, ko je jugoslovanska KP s Titom na čelu v nadaljnjih razvojnih stopenjah to živo povezavo odkrila, upoštevala in polnovejavno razrešila.

Kljub vsemu pa nam obletnica Vukovarskega kongresa predstavlja pomemben datum in enega izmed mnogih mejnikov, ob katerih moramo, razmišljujoč in ocenjujoč vselej iskati samega sebe in nadaljnjo revolucionarno samoupravno pot naših ljudi, nas samih.

Mara Ovsenik

Tehnični kader na Vrhniki aktiven

V Iskri na Vrhniki smo se pogovarjali s tehničnim vodjem Janezom Kastelcem o zmogljivosti tehničnega kadra v tovarni in tehničnih zmogljivostih Anten. Zvedeli smo zanimive podatke.

Pred nedavnim so patentirali plastične jahače za pritrditev anten. Prej so ob montaži kupci antene vijačili, zdaj pa je montaža enostavnejša, praktičnejša in predvsem izdelava je cenejša. Jahač „na zaskok“ je duhovita inovacija in hkrati racionalizacija.

Izdelali so si za svoje specifične potrebe večvretenski vrtni stroj po lastni zamisli in dokumentaciji. Stroj vrta do deset izvrtin hkrati. Poleg tega si sami izdelujejo naprave za krivljenje dipolov. Izdelali so lasten strojek za zavijanje pramenskih žic. Ker pri galvanskem postopku — to je eloksiranju rabijo poseben transformator, so tudi tega izdelali sami po domači dokumentaciji. Zelo so pohvalili nekdanjo Iskrino akcijo — IMAS IDEJO. Bilo je precej odziva. Pravijo, da bi bilo treba inovacijsko dejavnost še bolj konkre-

zirati in poživiti — in seveda finančno stimulirati.

V tovarni imajo vso opremo kupljeno doma. Nekatere stroje so opremili z dodatnimi napravami in jih tako prilagodili domačim potrebam. Manjka jim pa avtomatizacije. Imajo mnogo idej in tudi opremo bi dobili, toda takoj nastane vprašanje hiperprodukcije, oz. trga. TV antene so artikel, ki ga ni mogoče prodati v neskončnih množinah, pa tudi konkurenca na trgu doma in v inozemstvu je zelo huda.

Zadnja leta so podvojili proizvodnjo, izboljšali tehnologijo izdelave in materialov. Vse to bi lahko po potrebi in z obstoječimi kadri še izboljšali ob ustreznih investicijah. Z večjimi serijami bi tudi povečali rentabilnost, toda, kakor smo že rekli, bi bilo za tako povečanje treba prej zagotoviti tržišče in urediti boljšo preskrbo z repromaterialom.

Mladostni tehnični vodja je poln idej in hkrati velik realist. V tovarni mu radi prislusneje v obojestransko korist.

Obveščamo vse delovne kolektive ZP Iskra, da ima TOZD Montažno servisna organizacija Ljubljana kolektivni dopust od 30. 6. 1975 do 12. 7. 1975.

Dežurne službe so organizirane v Ljubljani, Medvedova 28, tel. 061-315-666 in v Beogradu, Obiličev Venac br. 26/III, telefon 011-626262

ISKRA JE USPEŠNANA MNOGIH ZUNANJIH TRGIH

Seja DS IC

Ljubljana, 23. 5. 1975 (I. S.) Danes je v prostorih Iskrine poslovne stavbe na Trgu Revolucije zasedal Delavski svet IC in med drugim poslušal in obravnaval poslovna poročila direktorjev Iskrinih firm v inozemstvu. Ker bo morda večino naših bralcev zanimalo kaj so povedali, smo o tem napravili ta kratki zapis.

Direktor firme Iskra Elektronik iz Stuttgarta, Zvezna republika Nemčija Ljuban Artič, je med drugim poudaril veliko afirmacijo Iskre na tem nemškem trgu, saj na primer naši števeci že pokrivajo 6% nemških potreb, in predstavljajo 1/3 našega izvoza v ZRN, drugo tretjino pa predstavljajo elektronski elementi, ki pokrivajo 1% nemškega trga. Ta naša firma ima v programu to udeležbo v naslednjem letu v obeh primerih popraviti najmanj za 1%! Direktor Artič je vsem prisotnim direktorjem naših branžnih delovnih organizacij priporočal njihovo neprestano skrb za stalni in nenehni dvig kvalitete naših izdelkov, kajti na trgu, kjer je vsega dovolj, če ne celo preveč, uspejajo in imajo zagotovljeno prihodnost samo kvalitetni izdelki in solidni dobavitelji in tudi kupci.

Za primerjavo z Jugoslavijo pomeni Iskrin izvoz (ca. 26 M DM) približno 2% vsega jugoslovanskega izvoza v to nemško državo.

Direktor Ivo Banič (Perles) je v svojem izvajanju poudarjal nujnost tesne povezanosti obeh firm (Iskre in Perlesa) pri proizvodnji in plasmaju električnega ročnega orodja, ker se tovarni med seboj odlično dopolnjujeta tudi kar zadeva prodajne poti (Iskrina trgovska mreža). Na vse prisotne je apeliral, da v načrtih razvoja te dejavnosti obvezno upoštevajo potrebo po vlaganju sredstev v razvojno in raziskovalno delo ter še posebej in v prvi vrsti v KADRE in ne nazadnje tudi v nadaljnji razvoj Iskrine trgovske mreže!

INDUSTRIJA, EMO—CELJE

Vse večji kotli

Besedi — varstvo okolja — sta nam v zadnjih letih pogosto na ustih; toda, kaj smo naredili na tem področju? Odgovor je znan: nekateri mnogo, drugi bore malo, ali pa tudi nič.

Med prve lahko gotovo uvrstimo tudi Iskrino TOZD Kotli, ki deluje v celjskem EMO. V tem kolektivu se dobro zavedajo tega, da več manjših kotlov mnogo bolj onesnažuje ozračje kot pa ustrezno velik večji kotel.

Prav tate je njihov razvojni oddelek v zadnjem času razvil velikanski kotel lastne konstrukcije z zmogljivostjo 6.000.000 kcal.

Največji kotli, ki so jih doslej izdelovali so imeli zmogljivost 2 milijona kilokalorij, seveda pa je proizvodni program obsegal tudi manjše kotle.

Preden se povrnemo k varstvu okolja in drugim prednostim, ki jih omogočajo večji kotli, pogledimo kakšne vrste kotlov izdelujejo v EMO.

V grobem jih lahko razdelimo na tri vrste: kotle za individualno ogrevanje, kotle na trda goriva in kotle na tekoča in plinska goriva.

Kotli za individualno ogrevanje so v glavnem prirejeni za kombinirano kurjenje na kurilno olje, plin, ali na trda goriva. Njihova zmogljivost je od 25.000 kcal do 200.000 kcal.

Kotli na specialna trda goriva imajo zmogljivost od 30.000 — 280.000 kcal, tretji v proizvodni paleti EMO pa so, kot že rečemo, kotli na tekoča in plinasta goriva. To so večji kotli z zmogljivostjo od 250.000 kcal naprej.

Prav v tej zadnji „družini“ kotlov je tudi novi velikan z zmogljivostjo 6 milijonov kcal.

Poleg serijskih kotlov delajo vedno več kotlov po posebnih naročilih. Ogrevально sredstvo za te kotle je termično olje. Ti kotli pridejo v poštev predvsem v individualne namene ter v raznih asfaltnih bazah, sušilnicah itd.

Razvoj v ogrevanju se je tako v svetu kot v zadnjem času tudi v Jugoslaviji usmeril na večje kotle z večjimi zmogljivostmi. Ti kotli lahko ogrevajo celotna naselja, ne pa da vsaka zasebna stanovanjska hiša bruha v zrak na stotine kubikov umazanega dima.

Majhni kotli so poleg tega, da zelo onesnažujejo ozračje tudi neekonomični, saj uporaba velikih kotlov mnogo poceni ogrevanje.

Direktor firme Iskra Elettronica Italiana, Milano Franjo Valenčič je govoril o uspehih te naše firme in o težavah, ki se prav zadnji čas pojavljajo na italijanskem trgu (za letošnje leto ima ta firma v planu v Italiji plasirati za 10 milijonov dolarjev Iskrinih izdelkov, ali 17 milijard starih dinarjev!!!). Tem hitrim spremembam na italijanskem trgu pa se naše tovarne kaj počasi prilagajajo, so okorne in večkrat tudi napačno reagirajo (zvišujejo cene, namesto da bi jih prilagodile stanju na trgu). Italijani so se šele sedaj odločili za barvno televizijo, zato se nam obeta dokajšnja možnost dodatnega izvoza elektronskih elementov na to tržišče. Torej pozor!

Smiljan Pečjak, direktor naše firme Eurocommerce v Venezueli, je govoril o specifičnosti tega južnoameriškega trga, ki je s celotnim svojim gospodarstvom močno povezana z ZDA (polovico vsega uvoza je iz ZDA), zato bo tu uspeval samo tisti, ki se bo z domačo industrijo tudi kooperantsko povezal.

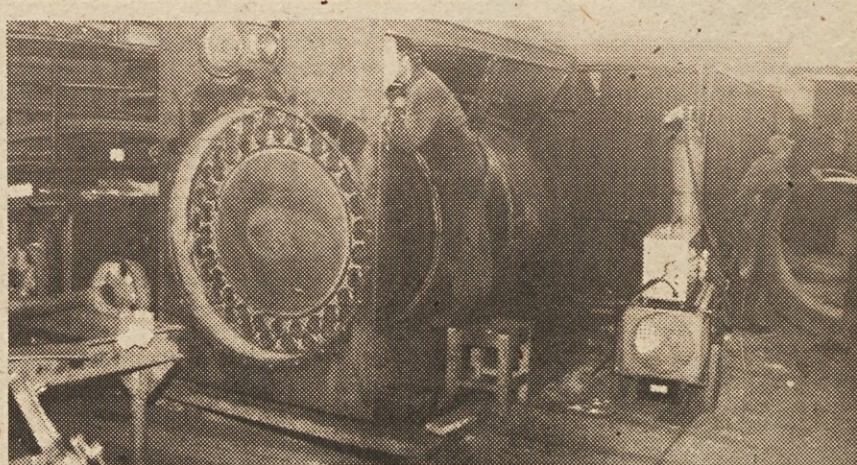
Direktor firme Iskra America Ivo Bogoev je v svojem kratkem izlaganju o današnjem stanju našega izvoza v ZDA in možnostih v bližnji bodočnosti, poleg drugih pogojev, dajal absolutno prednost skrbi za vrhunsko kvaliteto naših izdelkov, ki so namenjeni temu trgu.

O firmi GUEST (Velika Britanija) je govoril njen direktor Jože Preželj in pri tem poudaril njen veliki pomen za plasman Iskrinih izdelkov prav na tem otoškem trgu, kjer naš mesečni promet znaša okoli 250 tisoč angleških funtov. Tudi on je poudarjal zahtevo po našem nenehnem vlaganju v kadre, posebno kadre za potrebe zunanje trgovine.

Srečko Razpotnik, direktor naše tržaške firme IRET nam je predlagal nekaj nujnih ukrepov, kot: intenzivirati naše komercialne službe (!), okrepiti in izboljšati našo kadrovske strukturo, znižati stroške poslovanja. . .

Julij Novljan, direktor ISKRA Elektronics Ag je močno pritoževal nad počasnostjo naše pošte od časa, ko je podana zahteva do ponudbe, kar kaže na določeno neresnost v nekih komercialnih oddelkih. Švicarji so izredno pedantni in zahtevni tudi kar zadeva varnosti in zanesljivosti izdelkov, zato so za izdelke, ki jih izvažamo, oz. ki jih želimo izvažati v to državo, potrebni še dodatni tehnično — varnostni preizkusi.

Po razpravi, v katero so se vključili tudi Anton Stipanič, direktor marketing področja ZP, generalni direktor Jože Hujs in Janez Žepič, direktor Izvoza IC, je delavski svet sprejel nekaj važnih sklepov in zadolžitve, ki jih bomo objavili v naslednji številki.

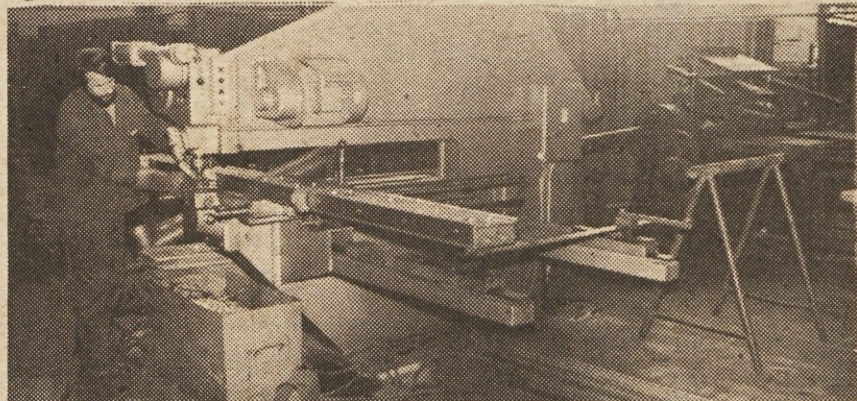

Pri izdelavi kotlov imajo glavno besedo varilci, saj je treba vse dele zvariti ročno.

Žal se vsega tega nekateri še ne zavedajo in bo treba tudi na področju proizvodnje in prodaje kotlov enkrat končno le udariti plat zvona.

Ali ste že kdaj, na primer s Polhograjskih Dolomitov, ob lepem vremenu opazovali sivo, umazano meglico nad Ljubljano. Seveda ni vsemu krivo ogrevanje, veliko pa kljub temu.

To, da Ljubljana nima naravne „ventilacije“ je znano, podobno pa se godi tudi nekaterim drugim mestom. Na primer v Sarajevu. Ker kotli na trda goriva dosti bolj onesnažujejo zrak kot na tekoča in plinska goriva, jih v Sarajevu zasebniki enostavno ne smejo uporabljati. Rigorozno, toda učinkovito! lad

Med starimi stroji je v otesnjenih prostorih našel svoje mesto tudi sodobni stroj za izdelovanje delov za kotle.

NA RAZSTAVI „ZVEZE 75“

(Nadaljevanje s 1. strani)

tron iz Buj. ter Tovarna kablov in Elmas iz Svetozareva.

Iskrine temeljne organizacije združenega dela so razstavljale: proizvodni program s področja elektronskih elementov, ki so sestavni deli telekomunikacijskih naprav, najnovejše dosežke s področja telekomunikacijskih naprav, kot so sestavni deli elektronske avtomatske telefonske centrale Metaconta 10 C, vse tipe telefonskih aparatov, različne KV in UKV radijske postaje, radijske naprave široke potrošnje, merilne naprave za zveze in splošno uporabo, naprave za zveze na hitrih avtomobilskih cestah in električna ročna orodja.

Podobno kot na številnih sorodnih prireditvah doma in v tujini je tudi v Moskvi vzbudil Iskrin razstavni prostor veliko zanimanje — od strokovnjakov do širokega kroga drugih obiskovalcev. Posebno učinkovito je delovala multivizija (projeciranje dvojnih slidov v barvah), ki sta jo spremljala rusko besedilo in ustrezna glasba.

Obiskovalcem so bili na razstavnih panojih na voljo med drugim tudi posebni katalogi „Iskra 75 — Zveze 75“, ki so vsebovali osnovne podatke o našem združenem podjetju ter dosežkih Iskre na področju zvez.

Iskrin razstavni prostor so si ogledali mnogi vodilni ljudje, med njimi jugoslovanski veleposlanik v Moskvi Milorad Pešić, podpredsednik izvršnega sveta Slovenije Rudi Čacinovič, generalni direktor ZP Iskra Jože Hujs, ministri za PTT promet SZ, ČSSR, Poljske, Mongolije, DLR Koreje, Bolgarije in generalni sekretar UIT Milli. Med drugim sta si Iskrine izdelke ogledovala tudi sovjetska kozmonavta Artjuhin in Djomin, ki sta se z našimi predstavniki zadržala v daljšem, v kar dobro poldrugo uro dolgem pogovoru.

To, da se je Iskra v takšnem obsegu udeležila razstave „Zveze 75“ ima vsekakor velik pomen, predvsem pa je to potrditev spremljanja in politike za nadaljevanje procesa seznanjanja sovjetskega tržišča z Iskrinim proizvodnim programom ter Iskrinimi tehničnimi, tehnološkimi in drugimi dosežki.

Potrditev pravilnosti takšne politike Iskrinega vodstva, ki pa seveda ne velja le za tržišče ZSSR, je prav nedavno podpis pogodbe o prodaji Iskrine mednarodne avtomatske telefonske centrale Metaconta 10 C v Moskvo. lad

PREDLOG
11. junij 1975

Samoupravni sporazum

o osnovah in merilih

za razporejanje dohodka in delitev

sredstev za osebne dohodke

kovinske in elektro industrije

SR Slovenije

Skupna komisija udeležencev za
izvajanje samoupravnega spora-
zuma o delitvi dohodka in sredstev
za osebne dohodke kovinske in
elektro industrije ter obrti SR
Slovenije

Na podlagi 10. člena zakona o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke (Ur.list SRS šte. 26-234/73) so temeljne organizacije združenega dela kovinske in elektro industrije ter obrti SR Slovenije v okviru svoje dejavnosti sklenile

SAMOUPRAVNI SPORAZUM

O OSNOVAH IN MERILIH ZA RAZPOREJANJE DOHODKA IN DELITEV SREDSTEV ZA OSEBNE DOHODKE

I.

SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

Ta sporazum velja za delavce, ki združujejo svoje delo v temeljnih organizacijah združenega dela in njih asociacijah kovinske in elektro industrije ter družbene obrti v SRS.

2. člen

S tem samoupravnim sporazumom določajo delavci temeljnih organizacij združenega dela v okviru svoje dejavnosti osnove in merila za razporejanje dohodka na sredstva za razširitev materialne osnove združenega dela, za rezerve, za dvig delovne storilnosti ter za svojo osebno in skupno porabo tako, da se z razporeja njem zlasti:

- omogoča doseganje dogovorjene stopnje akumulacije
- krepí akumulativnost in reproduktivno sposobnost dela, razširja materialno osnovo združenega dela in dvig delovne storilnosti;
- ustvarjajo ekonomski in drugi pogoji, ki vzpodbujajo interes za gospodarjenje, za racionalno vlaganje, za povečanje produktivnosti;
- uresničujejo materialni pogoji za socialno varnost in stabilnost delavca.

3. člen

V skladu z načelom delitve po delu in ob upoštevanju splošnih razmerij v delitvi združenega proizvoda, ki se predvideva v

družbenem planu SRS in določena v vsakoletni resoluciji o družbeno ekonomski politiki in razvoju SR Slovenije, delavci v združenem delu kovinske in elektro industrije Slovenije s tem sporazumom določajo in vsklajujejo zlasti:

— skupine poklicev, ki so značilni za TOZD in njih asociacije v tej dejavnosti, sestavine, ki so skupne in pomembne za poenoteno vrednotenje skupin poklicev ter relativne vrednosti skupin poklicev kot izhodišče za njihovo poenoteno vrednotenje;

- merila za uspešnost dela in gospodarjenja, ki je rezultat skupnega tekočega in minulega dela delavcev v TOZD in njih asociacijah ter merila, ki povezujejo osebne dohodke z gibanjem produktivnosti dela in poslovne uspešnosti;
- osnove in merila za izplačila, ki bremenijo osebne dohodke;
- osnove in merila za prejemke in izdatke, ki se štejejo med poslovne stroške;
- osnove in merila za izplačila, ki se nadomeščajo iz dohodka;
- namenska sredstva za stanovanjsko gradnjo in izobraževanje;
- prejemki oziroma izdatki iz sklada skupne porabe.

4. člen

S samoupravnimi sporazumi za območja pa delavci, združeni v združenem delu TOZD in njih asociacijah kovinske in elektro industrije in obrti Slovenije določajo in usklajujejo osnove in merila za

določanje tiste višine osebnega dohodka in obseg pravic, s katerimi se zagotavlja socialna varnost in stabilnost delavcev, ki je odvisna od splošnih razmer, okolja, v katerih delavci delajo in živijo in odločilno vplivajo na njihovo socialno varnost in socialno varnost njihovih družin: osnove in merila za oblikovanje, uporabo in delitev sredstev za skupne potrebe, osnove za zagotavljanje sredstev za uresničevanje politike življenjske ravni določenega območja v skladu s programom družbenenega razvoja tega območja.

II. OSNOVE IN MERILA ZA RAZPOREJANJE DOHODKA

5. člen

Po tem sporazumu delavci v združenem delu TOZD in njih asociacijah kovinske in elektro industrije in obrti Slovenije ugotavljajo dohodek tako, da se celotni dohodek zmanjša za porabljena sredstva ter poveča za znesek amortizacije, obračunane nad predpisanimi stopnjami.

Dohodek ugotavljajo med letom s periodičnimi obračuni, za poslovno leto pa z zaključnim računom.

Dohodek delijo delavci TOZ in njih asociacij na podlagi splošnih samoupravnih aktov ob upoštevanju tega sporazuma in zakona.

6. člen

Ob upoštevanju resolucije o družbeno-ekonomski politiki in razvoju SR Slovenije in DD o razporejanju dohodka, osebnih dohodkov in drugih osebnih prejemkov ter gibanju obsega in strukture skupne porabe, podpisnice po tem sporazumu oblikujejo sredstva za osebne dohodke, ki se ugotovijo po naslednji formuli:

$$IPU = \frac{DOH/Z_t}{DOH/Z_p} \times \sqrt{1 + \frac{DOH_t}{VS_t}}$$

$$SOD = OD_p \times \frac{3 IPU - 1}{1,35 IPU + 1} \times F_Z$$

IPU za delovne skupnosti se ugotavlja na podlagi skupnih rezultatov OZD ali SOZD.

Legenda:

– SOD – dogovorjeni del dohodka za osebne dohodke

– IPU – indeks poslovne uspešnosti

– OD_p – Dogovorjeni del dohodka za osebne dohodke v preteklem obračunskem obdobju (DRD/7 – kolona 3 + DRD/25 – kolona 3)

– DOH/Z_t – dohodek na zaposlenega delavca v tekočem obračunskem obdobju, ki odgovarja fakturirani realizaciji

DRD/16 in 18 – kolona 4

DRD/8 – kolona 4

– DOH/Z_p – dohodek na zaposlenega delavca v preteklem obdobju, ki odgovarja fakturirani realizaciji

DRD/16 in 18 – kolona 3

DRD/8 – kolona 3

– DOH_t – dohodek + amortizacija iznad predpisane stopnje (DRD/16 in 18 – kolona 4)

– VS_t – poprečno uporabljena poslovna sredstva v tekočem obdobju, ki jih dobimo, če poprečno število uporabljenih poslovnih sredstev v tekočem obdobju delimo z 12 in pomnožimo s številom mesecev tekočega obračunskega obdobja

DRD/1 – kolona 4 x število mesecev 12 mesecev

– F_Z – faktor zaposlenosti, ki ga dobimo, če delimo poprečno število zaposlenih delavcev tekočega obdobja s poprečnim številom zaposlenih preteklega obdobja

DRD/8 – kolona 4

DRD/8 – kolona 3

– F_S – faktor povečanja življenjskih stroškov, ki je enak 80 % vrednosti povišanja življenjskih stroškov, katerega uradno izkaže Zavod za statistiko (za obravnavano obdobje se koristi F_S = 0,18)

Za novo ustanovljene organizacije oziroma njih asociacije se pri izračunu podatkov za preteklo obdobje uporablja poprečje panoge, ki ga objavi skupna komisija.

7. člen

Razporejanje dohodka in s tem tudi delitev za osebne dohodke temelji na opredelitvi normalnega poslovnega uspeha. Normalna poslovna uspešnost je do-

sežena, če znaša IPU iz predhodnega člena 1,40. Ob tako doseženem normalnem poslovnem uspehu je opredeljen tudi normalen osebni dohodek, ki je najnižji osebni dohodek povečan z indeksnimi razmerji po členu 13, 14 in 15 tega sporazuma, doseženem v polnem delov. času.

TOZD oziroma njih asociacije morajo v poslovnem letu pri normalnih OD doseči minimalno akumulacijo v višini, kolikor znašajo že sprejete obveznosti iz akumulacije, ki dosepejajo v poslovnem letu (odplačilo anuitet, zagotavljanje trajnih obratnih sredstev po zakonu, dogovorjena višina sklada skupne porabe, obveznosti do družbene skupnosti, ki se pokrivajo iz ostanka dohodka in sredstva rezervnega sklada).

8. člen

Najmanjša dogovorjena poslovna uspešnost je podana, če udeleženka sporazumevanja ne izpolnjuje pogojev iz zadnjega odstavka predhodnega člena oz., če je izračunan IPU po zaključnem računu manjši od 1,21. Udeleženka sporazumevanja mora v takem položaju obvestiti skupno komisijo, le-ta pa je dolžna obvestiti Občinsko skupščino, Občinski svet zveze sindikatov in ostale družbeno politične organizacije o ekonomsko-finančnem stanju in o morebitnih rešitvah obravnavane udeleženke.

III. OSNOVE IN MERILA ZA DELITEV SREDSTEV ZA OSEBNE DOHODKE

9. člen

S tem sporazumom so se delavci TOZD in jih asociacij kovinske in elektro industrije Slovenije sporazumeli, da bodo v svojih samoupravnih aktih vrednotili delovna mesta na temelju funkcionalne vrste delovnih mest in vrste poklica. Vrednotenje delovnih mest bodo opravili na temelju:

- funkcije delovnega mesta (člen 13)
- delovnih razmer (člen 14)
- obseg dela (člen 15)

10. člen

Vrste delovnih mest na temelju funkcije delovnega mesta se delijo na:

1.) Neposredno proizvodno delo:

a) ročno delo: delo je v glavnem odvisno od fizične angažiranosti delavca. Delo je organizacijsko in tehnološko

vnaprej pripravljeno, delovni postopek se minimalno spreminja;

b) mehanizirano delo: streže, ureja, nadzoruje in vzdržuje stroje, pri čemer je postopek dela podan v obliki ustnih ali pismenih navodil, skic, risb, načrtov ipd.;

c) avtomatizirano delo: angažirane so predvsem psihične sposobnosti delavca. Sem sodijo opravila, kot so opravljanje avtomatiziranih linij, urejanje obratovanja in nadzorovanje postrojenj in naprav. Delo je organizacijsko in tehnološko še vedno vnaprej pripravljeno;

2.) Delo v strokovnih službah:

a) pripravljeno delo: organizacija proizvodnih in poslovnih procesov (načrtovanje, projektiranje, konstruiranje, kalkuliranje;

b) spremljevalno delo: spremljanje in zasledovanje proizvodnih in poslovnih procesov, tehnološka kontrola, preizkuševanje, atestiranje ipd.;

c) poslovno delo: strokovna opravila poslovnih del komercialnega, finančnega, gospodarsko upravnega in družbeno upravnega poslovanja;

d) analitično proučevalno delo: proučevanje in analiziranje proizvodnih procesov ali poslovnih procesov;

e) raziskovalno delo: raziskovanje poslovnih ali proizvodnih procesov, raziskovanje materiala, pojavov ipd.;

f) delo z ljudmi: predmet dela ni poslovnih ali proizvodnih proces, temveč se delavec ukvarja z ljudmi: obravnavanje socialnih, socioloških in psiholoških problemov ljudi, kadrovanje, vzgajanje, varstvo, zdravljenje itd.;

3.) Delo vodenja, ki obsega:

a) vodenje skupin: to je najmanjših organizacijskih enot: razporejanje podrejenih, nadzorovanje, svetovanje, priprava materiala in orodja ter istočasno opravljanje dela, ki je tehnološko in organizacijsko vnaprej pripravljeno (preddelavec, skupinovodja);

b) vodenje izmen in oddelkov: to je organizacijskih enot, ki obsegajo več skupin. Sem sodijo opravila, kot so organizacijsko operativno vodenje, strokovno urejanje delovnih procesov, kontrola dela, organizacijsko, gospodarsko in administrativno poslovanje v okviru proizvodnih ali poslovnih oddelkov ter izmen (vodja delavnice ipd.);

c) **vodenje delovnih enot:** to je vodenje proizvodnih ali poslovnih enot (npr. samostojnih obratov ali delovnih enot z zahtevnejšimi proizvodnimi ali poslovnimi procesi), delovnih skupin v strokovnih službah ipd. (vodja proizvodnega obrata, pomočnik direktorja nabave, vodja laboratorija);

d) **vodenje strokovnih služb:** oz. proizvodnih ali poslovnih enot večjih delovnih organizacij (šef poslovne enote, direktor inštituta v okviru velike delovne organizacije ipd.);

e) **vodenje TOZD:** direktor, sekretar TOZD;

f) **vodenje OZD:** direktor, sekretar OZD.

11. člen

Vrste poklicev, kot odraz vrste znanja za vrednotenje delovnih mest so:

I. skupina – najozje usmerjeni poklici:

To so poklici, ki pokrivajo tiste vrste dela ali delovna mesta, ki ne zahtevajo posebnega usposabljanja oziroma, za katerih delo se je mogoče usposobiti v zelo kratkem času s samim delom na takih delovnih mestih.

II. skupina – ozko ali ožje usmerjeni poklici:

To so poklici, ki pokrivajo take vrste dela ali delovnega mesta, za katerih delo je potrebno krajše, toda organizirano pretežno praktično usposabljanje (do pol leta).

III. skupina – specializirani poklici:

To so industrijski poklici, katerih šolanje se je izoblikovalo z zakonom o poklicnem izobraževanju (Ur. list SRS št. 26/70). V to skupino sodijo nekateri najbolj zahtevni PK poklici, ki zahtevajo organizirano usposabljanje več kot pol leta in v glavnem tisti poklici KV delavcev, ki so se v kvalifikacijskem sistemu usposabljali zunaj rednega šolskega sistema.

IV. skupina – poklici širokega profila:

To so široko usmerjeni poklici, katerih šolanje je organizirano v poklicnih šolah in v okviru zakona o srednjem šolstvu.

V. skupina – specialisti:

Ti poklici so nadgradnja širokega profila po strokovni plati in so usmerjeni na

najbolj zahtevna specialna opravila v posameznih strokah. Njihovo šolanje je urejeno v posevnih delovodskih šolah.

VI. skupina – delvodje:

To so poklici širokega profila zlasti za vodenje oziroma vodstvena opravila. Šolanje je urejeno z delovodskimi šolami v okviru zakona o srednjem šolstvu.

VII. skupina – tehniki:

To so poklici profila tehnika in njemu strezni profili, katerih šolanje je urejeno v 4-letnih šolah v okviru zakona o srednjem šolstvu.

VIII. skupina – inženirji in njim ustrezni: katerih šolanje je urejeno v okviru višjih šol in I. stopnje visokošolskega študija.

IX. skupina – diplomirani inženirji in njim ustrezni:

To so poklici, katerih šolanje je urejeno v okviru visokih šol (II. stopnja fakultete).

X. skupina – magistri

XI. skupina – doktorji

12. člen

Najnižji osebni dohodek je ekonomska kategorija, ki zagotavlja delavcu materialno in socialno varnost.

Najnižji osebni dohodek delavca, ki opravlja najbolj enostavno delo in dela poln delovni čas v normalnih pogojih ter dosega normalen delovni uspeh, mora znašati najmanj 60 % poprečnega mesečnega osebnega dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem koledarskem letu, ki ga ugotovi in objavi Zavod za statistiko SR Slovenije.

Normalni delovni uspeh delavca pomeni dosežen poprečni individualni učinek delavca ob istočasnem doseženem normalnem poslovnem uspehu udeleženca samoupravnega sporazuma.

Vsak udeleženec samoupravnega sporazuma je v svojem letnem planu dolžan predvideti svoj normalni poslovni uspeh in ob tem določiti najnižji osebni dohodek, ki ob normalnem poslovnem uspehu ne more biti nižji, kot je določeno v drugem odstavku te točke.

60 % poprečnega mesečnega osebnega dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem koledarskem letu je tudi izhodišče za vrednotenje rezultatov najbolj

enostavnega dela za najmanj zahtevno tipično delovno mesto z indeksno vrednostjo 1,00. Najnižji osebni dohodek se med letom vsklajuje z gibanjem življenjskih stroškov, tako, da se povečuje s korigiranim faktorjem porasta življenjskih stroškov (F_s iz člena 6 tega sporazuma).

13. člen

Delovna mesta glede na funkcijo se vrednotijo z naslednjimi indeksnimi vrednostmi:

A (neposredno proizvodno delo)

1. ročno delo	indeks
– najožje usmerjeni poklici	1,0
– ozko usmerjeni poklici	1,2
–specializirani poklici	1,5
–poklici širokega profila	1,9
– specialisti	2,2
– delovodje	2,2
– tehniki	2,3

2. mehanizirano delo:	indeks
– najožje usmerjeni poklici	1,0
– ozko usmerjeni poklici	1,2
– specializirani poklici	1,5
– poklici širokega profila	1,9
– specialisti	2,2
– delovodje	2,2
– tehniki in njim ustrezni	2,3

3. avtomatizirano delo:	indeks
– poklici širokega profila	2,2
– specialisti	2,5
– delovodje	2,6
– tehniki in njim ustrezni	2,6

B (delo v strokovnih službah)

1. pripravljalo delo:	indeks
– poklici širokega profila	1,9
– specialisti	2,3
– delovodje	2,4
– tehniki in njim ustrezni	2,5
– inženirji in njim ustrezni	2,8
– dipl. inženirji in njih ustrezni	3,1

2. spreminjevalno delo:	indeks
– ozko usmerjeni poklici	1,2
– specializirani poklici	1,5
– poklici širokega profila	1,9
– specialisti	2,3
– delovodje	2,3
– tehniki in njim ustrezni	2,5
– inženirji in njim ustrezni	2,6

3. poslovno delo:	indeks
– delovodje	2,3

– tehniki in njim ustrezni	2,5
– inženirji in njim ustrezni	3,1
– dipl. inženirji in njim ustrezni	3,4

4. analitično proučevalno delo:	indeks
– delovodje	2,4
– tehniki in njim ustrezni	2,5
– inženirji in njim ustrezni	3,0
– dipl.inženirji in njim ustrezni	3,2

5. raziskovalno delo:	indeks
– tehniki in njim ustrezni	2,6
– inženirji in njim ustrezni	3,3
– dipl. inženirji in njim ustrezni	3,5
– magistri	3,9
– doktorji	4,1

6. delo z ljudmi:	indeks
– tenniki in njim ustrezni	2,7
– inženirji in njim ustrezni	3,1
– dipl. inženirji in njim ustrezni	3,6
– magistri	4,0
– doktorji	4,2

C (delo vodenja)

1. vodenje skupin:	indeks
– specializirani poklici	1,8
– poklici širokega profila	2,1
– specialisti	2,5
– delovodje	2,5
– tehniki in njim ustrezni	2,6
– inženirji in njim ustrezni	3,1
– dipl. inženirji in njim ustrezni	3,5

2. vodenje izmen in oddelkov:	indeks
– delovodje	3,0
– tehniki in njim ustrezni	3,0
– inženirji in njim ustrezni	3,2
– dipl. inženirji in njim ustrezni	3,8

3. vodenje delovnih enot:	indeks
– delovodje	3,1
– tehniki in njim ustrezni	3,3
– dipl.inženirji in njim ustrezni	4,2

4. vodenje strokovnih služb:	indeks
– tehniki in njim ustrezni	3,3
– inženirji in njim ustrezni	3,8
– dipl. inženirji in njim ustrezni	4,4
– magistri	4,8
– doktorji	5,0

5. vodenje TOZD:	indeks
– delovodje	3,2
– tehniki in njim ustrezni	3,4
– inženirji in njim ustrezni	3,8
– dipl. inženirji in njim ustrezni	4,4

6. vodenje OZD in SOZD:	indeks
– tehniki in njim ustrezni	3,5

- inženirji in njim ustrezni 4,0
- dipl. inženirji in njim ustrezni 4,5

Osnova za razvrstitev delovnih mest v ustrezno skupino je sistemizacija delovnih mest.

Indeksna razmerja, določena v tem členu so srednje vrednosti, od katerih lahko udeleženske odstopajo za največ 10 %.

14. člen

Delovne razmere se s tem sporazumom vrednotijo z dodatnimi indeksnimi vrednostmi, ki se prištevajo k indeksnim vrednostim delovnih mest po vrsti poklicev, na temelju stopnjevanja pogojev (teža dela, toplotno okolje, razsvetljava, ropot, vibracije, aero soli, plini, para, umazanost, voda in kisline, nevarnost prehlada, nesreč in ionizirajoče sevanje) po naslednjih stopnjah:

	indeks
- 0 stopnja: brez nevarnosti	0,0
I. stopnja: manjša izpostavljenost	0,1
II. stopnja: srednja izpostavljenost	0,2
III. stopnja: velika izpostavljenost	0,3
IV. stopnja: zelo velika izpostav.	0,6

Vrednotenje se opravi po metodologiji, ki je dogovorjena v SRS.

15. člen

Večji obseg oz. večja zahtevnost dela od normalnega se vrednoti z odatnimi indeksnimi vrednostmi, ki se prištevajo k indeksnim vrednostim delovnih mest po vrsti poklica na temelju stopnjevanja obsega oziroma zahtevnosti dela po naslednjih stopnjah:

I. stopnja - obseg in zahtevnost dela odstopata od normale - indeks od 0,0 do 0,2

- individualno izvrševanje posebno zahtevnih strokovnih nalog,

- vodenje skupin, ki opravljajo raznovrstno delo, - vodenje številčno velikih skupin,

- vodenje oddelkov z raznovrstno proizvodnjo,

- vodenje številčno nenormalno velikih oddelkov,

- vodenje delovnih enot z raznovrstno proizvodnjo ali poslovanjem,

- vodenje številčno nenormalno velikih enot,

- vodenje razvejanih strokovnih služb

v okviru temeljnih organizacij združenega dela,

- vodenje temeljnih organizacij združenega dela z enovrstno proizvodnjo in do 100 zaposlenimi,

- vodenje delovnih organizacij z enovrstno proizvodnjo ali poslovanjem in do 100 zaposlenimi;

II. stopnja - večji obseg in zahtevnost dela - indeks od 0,2 do 0,4

- individualno izvrševanje posebno zahtevnih raznovrstnih strokovnih nalog,

- vodenje razvejanih strokovnih služb kot samostojnih temeljnih organizacij združenega dela,

- vodenje temeljnih organizacij združenega dela z raznovrstno proizvodnjo in do 100 zaposlenimi,

- vodenje delovnih organizacij z raznovrstno proizvodnjo in do 100 zaposlenimi,

- vodenje temeljnih organizacij združenega dela z enovrstno proizvodnjo od 100 do 500 zaposlenimi,

- vodenje temeljnih organizacij združenega dela z raznovrstnim poslovanjem in do 100 zaposlenimi;

III. stopnja - zelo velik obseg in zahtevnost dela - indeks od 0,4 do 0,9

- vodenje temeljnih organizacij združenega dela z raznovrstno proizvodnjo in od 100 do 500 zaposlenimi,

- vodenje temeljnih organizacij združenega dela z raznovrstnim poslovanjem od 100 do 1.000 zaposlenimi,

- vodenje temeljnih organizacij združenega dela z več kot 500 zaposlenimi,

- vodenje organizacij združenega dela z raznovrstno proizvodnjo in do 2.000 zaposlenimi;

IV. stopnja - največji obseg in zahtevnost dela - indeks od 0,9 do 2,3

- vodenje OZD ali SOZD z raznovrstno proizvodnjo z:

	indeks
nad 2000 zaposlenimi	od 0,9 do 1,3
nad 3000 zaposlenimi	od 0,9 do 1,4
nad 4000 zaposlenimi	od 0,9 do 1,5
nad 5000 zaposlenimi	od 0,9 do 1,6
nad 10.000 zaposlenimi	od 0,9 do 1,9
nad 15.000 zaposlenimi	od 0,9 do 2,1
nad 20.000 zaposlenimi	od 0,9 do 2,3

16. člen

Seštevek indeksnih vrednosti delov-

nega mesta po funkciji, delovnih razmerah in obsegu dela (čl. 13 + čl. 14 + čl. 15) prikazuje relativno vrednost delovnega mesta pri normalnem poslovnem uspehu.

Z množenjem relativne vrednosti delovnega mesta z izhodiščno vrednostjo, ki je določena za najnižji osebni dohodek (čl. 12 tega sporazuma) se dobi denarna vrednost delovnega mesta, ki je kalkulatorna osnova vrednosti delovnega mesta.

17. člen

Najvišji OD določa indeksno razmerje ob upoštevanju normalnega poslovnega uspeha udeleženke (čl. 13 in 15). Kadar pa udeleženka dosega boljši poslovni uspeh, se najvišji OD lahko povečuje v enakem % kot poslovna uspešnost, vendar največ za 10 %.

18. člen

S samoupravnimi sporazumi o delitvi dohodka in osebnih dohodkov določajo udeležence sporazumevanja na temelju tega sporazuma natančnejša merila za merjenje uspešnosti dela in gospodarjenja, ki je rezultat skupnega tekočega in minulega dela delavcev, merila, ki povezujejo osebne dohodke delavcev s produktivnostjo dela in poslovno uspešnostjo, pri tem pa upoštevajo zlasti:

- delovni uspeh delavca, ki se izraža količinsko, kvalitetno in ekonomsko ter
- delovni uspeh ožje delovne enote, kjer delavec dela.

V ta namen bodo udeležence sporazumevanja v svojih splošnih normativnih aktih vpeljale taka merila za ugotavljanje dejansko opravljenega dela, na podlagi katerih bo delež posameznika pri delitvi sredstev za osebne dohodke odvisen od njegove produktivnosti dela.

19. člen

Osebni dohodek, izračunan po določenih prejšnjih členov, se delavcu glede na njegovo skupno delovno dobo poveča:

– od 1 do 5 let delovne dobe za	1%
– od 5 do 10 let delovne dobe za	2%
– od 10 do 15 let delovne dobe za	4%
– od 15 do 20 let delovne dobe za	6%
– od 20 do 25 let delovne dobe za	8%
– od 25 do 30 let delovne dobe za	10%
– nad 30 let delovne dobe za	12%

Pri ugotavljanju delovne dobe se upošteva priznana pokojninska doba.

20. člen

Delavcu – pripravniku gre akontacija osebne dohodka v višini:

- pripravniku s srednjo izobrazbo največ 70 % poprečnega mesečnega osebne dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji v preteklem letu;

- pripravniku z višjo izobrazbo največ 90 % poprečnega mesečnega OD na zaposlenega v SRS v preteklem letu;

- pripravniku z visoko izobrazbo največ 10,5 % poprečnega mesečnega OD na zaposlenega SRS v preteklem letu.

Pripravnikova obračunska osnova OD je lahko do 20 % višja od dogovorjene v prejšnjem odstavku, če ima udeleženec samoupravnega sporazuma izdelana merila za ugotavljanje njegovega individualnega uspeha, ali če je njegov pripravniški staž daljši kot eno leto. Tako določena obračunska osnova OD se poveča za dodatke za težje pogoje dela, skladno z določili tega sporazuma

IV.

NADOMESTILA IN DODATKI, KI BREMIJO OSEBNE DOHODKE

21. člen

Za delo prek polnega delovnega časa, za nočno delo, za delo na dan nedelje, in na dan zveznih in republiških praznikov ter za delo v deljenem delovnem času, gre delavcu poseben dodatek. Ti dodatki se medseboj ne izključujejo. V tem poglavju se ureja tudi vprašanje nadomestil osebne dohodka za čas bolezni ter ovrednotenje stalnosti.

22. člen

NADURNO DELO

Za delo, ki traja dali kot poln delovni čas (nadurno delo), gre delavcu dodatek v višini 50 % dosežene akontacije osebne dohodka za redni delovni čas, ko je delal prek polnega delovnega časa.

23. člen

NOČNO DELO

Za delo v nočnem delovnem času, gre

delavcu dodatek v višini najmanj 30 % in največ 50 % dosežene akontacije osebnega dohodka za redni delovni čas.

Za nočni delovni čas se šteje čas od 22. ure do 5. ure oziroma do 6. ure naslednjega dne, če se ta izmena ujema z nočno delovno izmeno.

Udeleženci sporazumevanja v svojem samoupravnem sporazumu o delitvi dohodka in osebnih dohodkov določijo konkretno višino odstotka iz tega člena.

24. člen

DELO NA DAN NEDELJE

Za delo na dan nedelje, gre delavcu 50 % dosežene akontacije osebnega dohodka za redni delovni čas.

Ta dodatek gre tudi učencem v gospodarstvu ter študentom in dijakom na praksi.

25. člen

DELO NA DAN PRAZNIKA

Za delo na dan zveznega in republiškega praznika, gre delavcu poleg zakonsko določenega nadomestila in akontacije osebnega dohodka zaradi dela na ta dan, še dodatek v višini 50 % dosežene osnove ali dosežene akontacije osebnega dohodka za redni delovni čas.

Ta dodatek gre tudi učencem v gospodarstvu ter študentom in dijakom na praksi.

26. člen

DELJEN DELOVNI ČAS

Udeleženci sporazuma lahko v svojih samoupravnih sporazumih o delitvi dohodka in osebnih dohodkov določijo poseben dodatek za deljen delovni čas, ki znaša 300 din bruto mesečno, če traja prekinitve delovnega časa med opoldanskim odmorom eno uro ali več in 600 din bruto mesečno, če traja ta prekinitve več kot 2 uri.

Ta dodatek gre tudi učencem v gospodarstvu ter študentom in dijakom na praksi.

27. člen

NADOMESTILA OSEBNEGA DOHODKA ZA ČAS BOLEZNI

Znesek nadomestila osebnega dohodka za čas bolezni do 30 dni ne sme

biti nižji od 90 % povprečnega mesečnega neto osebnega dohodka delavca. Osnova je izplačani osebni dohodek v preteklem letu.

Udeležence sporazuma določijo v svojih internih aktih konkretna merila, višino in ukrepe s katerimi zavarujejo realno vrednost nadomestil osebnih dohodkov za čas bolezni. Tako določeno nadomestilo osebnega dohodka ne more biti višje od osebnega dohodka, ki bi ga dosegel delavec, če bi delal.

28. člen

OVREDNOTENJE STALNOSTI

Udeleženci sporazuma, ki zaradi prekomerne fluktuacije uvajajo posebno stimulacijo, stalnosti, lahko to določijo v svojem samoupravnem sporazumu o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, vendar ta dodatek naj ne presega 5 % dosežene akontacije osebnega dohodka delavca za redni delovni čas.

V.

PREJEMKI IN IZDATKI, KI ŠTEJEJO MED POSLOVNE STROŠKE

29. člen

DNEVNICA ZA SLUŽBENO POTOVANJE V DRŽAVI ZNAŠA:

— za čas odsotnosti več kot 8 ur do 12 ur 90,00 din

— za čas odsotnosti več kot 12 ur 140,00 din

Stroški prenočevanja na podlagi računa se krijejo do 160,00 din. V primeru, če delavec za prenočevanje ne predloži računa mu gre povračilo za prenočevanje v višini največ 70,00 din za nočnino.

30. člen

Dnevnice za službena potovanja v tujino se določijo v višini, ki velja za republiške upravne organe.

31. člen

KILOMETRINA

Nadomestilo za uporabo osebnega avtomobila v službene namene znaša 1,50 din za prevoženi kilometer. Kilometrine ni mogoče izplačevati v pavšalnem znesku.

32. člen

TERENSKI DODATEK

Terenski dodatek ni oblika nagrajevanja, temveč je le povračilo za večje materialne stroške, ki jih ima delavec pri delu na terenu in prebivanju na terenu.

Terenski dodatek znaša največ 65 dinarjev na dan. V primerih, ko nista organizirana prehrana in prenočišče na terenu, ima delavec pravico do povračila stroškov prenočevanja in dnevnic po 29. členu tega sporazuma. Terenski dodatek in dnevnic se med seboj izključujeta. Terenski dodatki so pod enakimi pogoji za vse delavce enaki. Terenski dodatki gredo tudi učencem v gospodarstvu in študentom in dijakom na praksi.

Natančnejše pogoje za pridobitev pravice do terenskega dodatka ter višino tega dodatka določijo udeleženske sporazuma v svojih internih aktih.

33. člen

NADOMESTILO ZA LOČENO ŽIVLJENJE

Nadomestilo za ločeno življenje znaša mesečno 1.200 din. Nadomestilo za ločeno življenje in terenski dodatek se med seboj izključujeta.

Delavec ni upravičen do nadomestila za ločeno življenje, če odkloni primerno družinsko stanovanje v kraju zaposlitve ali, če se je selil v dodeljeno stanovanje, družine pa ni preselil.

Natančnejše pogoje za pridobitev pravice do nadomestila za ločeno življenje in višino nadomestila, določijo udeleženci sporazuma v svojih samoupravnih sporazumih o delitvi dohodka in osebnih dohodkov.

34. člen

POVRAČILO STROŠKOV ZA PREVOZ NA DELO IN Z DELA

Delavcu, učencu v gospodarstvu ter dijaku in študentu na praksi, se lahko povrnejo stroški za prevoz na delo in z dela v višini stroškov javnih prevoznih sredstev na določenih relacijah s tem, da sam krije najmanj 30 din na mesec.

Kjer ni možnosti prevoza z javnimi prevoznimi sredstvi, se lahko obračunajo stroški prevoza na delo in z dela v višini največ 0,50 din za prevoženi kilometer.

Upravičenost do povračila izdatkov za prevoz na delo in z dela, ter konkretno višino teh povračil, določijo udeleženci sporazumevanja v svojih samoupravnih sporazumih o delitvi dohodka in osebnih dohodkov.

35. člen

POVRAČILO SELITVENIH STROŠKOV

Selitveni stroški se povrnejo delavcu ali njegovim družinskim članom, če se selijo iz kraja dosedanjega stalnega prebivališča v drug kraj, zaradi dela, če je preselitev v interesu udeleženca sporazumevanja, zavoljo upokojitve ali smrti. Selitveni stroški se povrnejo upokojencem tudi za selitev v istem kraju, če izpraznejo družbeno stanovanje, ki so ga dobili v uporabo pri delovni organizaciji, kjer so bili zaposleni in je za izpraznitev tega stanovanja zainteresirana delovna organizacija.

Selitveni stroški se povrnejo v višini dejanskih stroškov po predloženih računih in komisijsko ugotovljenih upravičenih stroških. Če je v interesu delovne organizacije, se lahko delavcu in družinskim članom, ki živijo z njim v skupnem gospodinjstvu povrnejo tudi prevozniki stroški in izplačata največ dve dnevnic v službeno potovanje v državi.

36. člen

REGRES ZA PREHRANO MED DELOM

Udeleženske sporazuma si morajo prizadevati, da delavcem zagotovijo organizirano prehrano med delom, lahko tudi po pogodbi z ustreznim obratom druge organizacije združenega dela. Udeležba regresa v ceni organizirane prehrane med delom znaša največ 200 dinarjev na delavca mesečno.

V primerih, ko delavci udeležencev nimajo organizirane prehrane po prvem odstavku tega člena, znaša regres za prehrano med delom 100 dinarjev na delavca mesečno.

Regres za prehrano se ne sme izplačevati v gotovini. Regres za prehrano v obliki vrednostnih bonov mora biti po veljavnosti omejen na tekoči mesec.

Regres za prehrano gre tudi učencem v gospodarstvu, dijakom in študentom na praksi, skratka vsem, ki delajo pri udeležencih.

37. člen

ODŠKODNINE IZUMITELJEM, RACIONALIZATORJEM IN NOVATORJEM

Udeleženke sporazuma morajo organizirano pospeševati inventivno dejavnost svojih delavcev kot osnovo stalnega družbenega in lastnega tehnološkega in poslovnega napredka ter varnost pri delu.

Poleg tega se morajo udeleženci nenehno zavzemati za pospeševanje iznajdišijske in racionalizatorske dejavnosti na področju občine, republike in zveze ter v ta namen zagotoviti sredstva.

Udeleženci morajo zato v samoupravnih splošnih aktih določiti kriterije za izračun višine nagrad avtorjem.

38. člen

RAZVOJNO IN RAZISKOVALNO DELO

Udeleženci sporazuma izločijo za razvojno in raziskovalno delo najmanj 0,2 % od celotnega dohodka.

Medsebojne odnose pri razvijanju razvojno-raziskovalnega dela urejajo udeleženci s posebnim sporazumom.

VI.

IZPLAČILA, KI SE NADOMEŠČAJO IZ DOHODKA

39. člen

IZPLAČILA PO POGODBAH O DELU

Ob sprejemanju periodičnih obračunov in zaključnega računa so delavski sveti TOZD in njih asociacij dolžni poimensko obravnavati vsa izplačila za delo po pogodbah o delu in presojeti upravičenost sklenjenih pogodb.

TOZD in njih asociacije morajo o višini in namenu izplačila iz naslova pogodb o delu obvestiti temeljno ali drugo organizacijo združenega dela, v kateri je redno zaposlen delavec, ki je to izplačilo prejel.

40. člen

NAGRADE ŠTUDENTOM IN DIJAKOM NA PRAKSI

Nagrade študentom in dijakom za

prakso ne smejo biti nižje od 600 dinarjev neto mesečno in ne višje kot znaša najnižji mesečni osebni dohodek v 12. členu tega sporazuma. Konkretno višino nagrade določijo udeleženke v svojih internih aktih.

Te nagrade ne izključujejo izplačila štipendij za šolanje.

Osebni prejemki, ki jih udeleženci izplačajo dijakom in študentom, ki niso na obvezni praksi, za njihovo delo v času šolskih počitnic, se štejejo za sredstva osebne porabe, dogovorjena s samoupravnim sporazumom.

41. člen

NAGRADE UČENCEM V GOSPODARSTVU

Nagrade za čas praktičnega dela učencev v gospodarstvu znašajo mesečno najmanj:

- v I. letniku 600 dinarjev (neto),
- v II. letniku 700 dinarjev (neto),
- v III. letniku 850 dinarjev (neto),

V času teoretičnega pouka prejmejo učenci v gospodarstvu štipendije na osnovi samoupravnega sporazuma o štipendiranju učencev in študentov.

Udeleženke sporazuma določijo v svojih internih aktih konkretno višino mesečne nagrade ter so nove in merila za dodatne nagrade, odvisne od učenčevega učnega uspeha in uspešnosti pri praktičnem delu.

VII.

NAMENSKA SREDSTVA ZA STANOVANJSKO IZGRADNJO IN IZOBRAŽEVANJE

42. člen

STANOVANJSKA IZGRADNJA

Namenski znesek za stanovanjsko izgradnjo znaša toliko, kot je sklenjeno v samoupravnem sporazumu o združevanju sredstev za stanovanjsko izgradnjo, vendar ne manj od 6 % bruto osebnih dohodkov.

43. člen

IZOBRAŽEVANJE

Namenski znesek za izobraževanje znaša najmanj 1,5 % bruto osebnih dohodkov.

Ta sredstva so namenjena za družbe-
neekonomsko, politično in strokovno
usposabljanje ob delu, za pridobitev
poklicne izobrazbe in prekvalifikacijo, za
štipendije, za namenske investicije in za
druge namene v skladu z družbenimi
dogovori ali samoupravnimi sporazumi o
kadrovski politiki in štipendiranju.

V namenski znesek za izobraževanje se
vštevajo tudi stroški za strokovno uspo-
sabljanje ob delu, ki bremenijo poslovne
stroške, in se poravnava iz celotnega
dohodka.

VIII.

PREJEMKI OZIROMA IZDATKI IZ SKLADA SKUPNE PORABE

44. člen

PREJEMKI OZ. IZDATKI IZ SKLADA SKUPNE PORABE

Oblikovanje družbeno dogovorjenega
dela sredstev sklada skupne porabe.

Udeleženci samoupravnega sporazuma
lahko oblikujejo sredstva sklada skupne
porabe tako, da le-ta ne presegajo 70 %
višine povprečnega mesečnega (bruto)
osebnega dohodka na zaposlenega v SR
Sloveniji v preteklem letu, pomnoženega
s povprečnim številom delavcev v delovni
organizaciji, ali po stanju konec preteklega
leta v delovni organizaciji, pri čemer
bodo zagotovili, da bo poraba sredstev za
sklad skupne porabe rasla za 25 % po-
časneje kot doseženi dohodek organi-
zacije združenega dela, povečan za obra-
čunano amortizacijo.

V tako oblikovana sredstva niso všteta
namenska sredstva za:

– regres za letni dopust učencev v
gospodarstvu:

– stanovanjsko gradnjo,
– za gradnjo počitniških domov in
rekreacijskih objektov ter njihovo
vzdrževanje najmanj v višini 10 % izplača-
nih regresov za letni dopust v tekočem
letu,

– preventivno zdravstveno varstvo,
– odpravnine,
– otroško varstvo,
– humanitarne organizacije,
– pomoč družini delavca, ki je umrl
zaradi posledic nezgode pri delu.

45. člen

REGRES ZA LETNI DOPUST

Sredstva za nadomestilo stroškov
rednega letnega dopusta se oblikujejo v
višini najmanj 900 dinarjev in največ
1100 dinarjev na zaposlenega, pomno-
ženo s številom zaposlenih, h katerim se
prištevajo tudi učenci v gospodarstvu.

Z internimi akti podpisnic sporazuma
se določi konkretna višina regresa iz
omenjenega razpona. Pri določanju kon-
kretne višine regresa na delavca morajo
podpisnice upoštevati socialni in zdrav-
stveni položaj delavca po vnaprej do-
ločenih merilih.

Regres za letni dopust gre tudi učen-
cem v gospodarstvu. V regres za letni
dopust na delavca je všteto tudi regres-
iranje oskrbnega dne v počitniškem do-
mu.

Delavec, ki ima pravico do dopusta, je
upravičen tudi do regresa za letni dopust.

Regres za letni dopust bremeni sred-
stva prvega odstavka 44. člena, razen
regresa za učence v gospodarstvu.

46. člen

SOLIDARNOSTNE POMOČI

Za solidarnostno pomoč se šteje:

a) pomoč družini delavca, ki je umrl
zaradi posledic nezgode pri delu, v višini
pogrebni stroškov po računu pristojne
organizacije,

b) ob smrti v ožji družini in v primeru
daljše bolezni delavca denarna pomoč, ki
lahko znaša največ en povprečni neto
mesečni osebni dohodek zaposlenih v
delovni organizaciji v preteklem letu,

c) enkratna pomoč ob elementarnih
nesrečah ali požarih, ki so prizadeli de-
lavca in njegovo družino,

č) enkratne letne obdaritve upokojen-
cev,

d) enkratna pomoč ob nastanku in-
validnosti, e) druge oblike solidarnostne
pomoči.

Predlog za solidarnostno pomoč –
razen pod točko a – poda osnovna orga-
nizacija sindikata, bremenijo pa sredstva
iz prvega odstavka 44. člena.

47. člen

ODPRAVNINA

Odpravnina ob odhodu delavca v
pokoj znaša najmanj dva in največ tri
povprečne mesečne neto osebne dohodke
na zaposlenega v SR Sloveniji v pretek-

lem letu. Enak znesek gre ob smrti delavca najožjim članom družine.

Udeleženci samoupravnega sporazuma določijo merila za uporabo pravice do odpravnine, pri čemer zlasti upoštevajo dolžino delovne dobe in pogoje, v katerih je delavec pretežno delal.

48. člen

NAGRADE OB DELOVNIH JUBILEJIH

Če udeleženci v družbenih dogovorih za območje ali v svojem internem aktu določijo nagrade za delovne jubileje, so zgornje vrednosti teh nagrad:

- za 10 let delovne dobe v delovni organizaciji 2.300 din
- za 20 let delovne dobe v delovni organizaciji 3.450 din
- za več kot 30 let delovne dobe v delovni organizaciji 4.600 din.

Tako oblikovana sredstva se povečajo s prispevnimi stopnjami, določenimi z zakonom ali samoupravnim sporazumom. Ob začetku veljavnosti določb o nagradah za delovne jubileje se lahko upoštevajo tudi delavci, ki so že prekoračili enega izmed takih jubilejev. V tem primeru se lahko izplača nagrada samo za en jubilej.

Delovna doba, ki se upošteva pri določanju delovnega jubileja in konkretno višino ter obliko nagrade za posamezne delovne jubileje, določi udeleženec v svojem internem aktu.

Te nagrade bremenijo sredstva iz prvega odstavka 44. člena tega sporazuma.

IX.

ORGANI UDELEŽENCEV ZA IZVAJANJE SAMOUPRAVNEGA SPORAZUMA

49. člen

Zbor udeležencev je skupni samoupravni organ, ki ga sestavljajo delegati vseh udeležencev.

Vsak udeleženec delegira v zbor po enega delegata in namestnika, ki ju izvoli pristojni samoupravni organ udeleženca sporazuma oziroma zbor delavcev za dobo štirih let z možnostjo ponovne izvolitve. Udeleženci v okviru iste organizacije združenega dela sestavljajo delegacijo, iz katere se eden ali več delegatov udeleži zbora udeležencev sporazuma.

Vsak delegat ima en glas. Delegat, ki

zastopa delegacijo, ima toliko glasov, kolikor udeležencev predstavlja. Zbor udeležencev veljavno sklepa, če so prisotni delegati večine udeležencev. Sklep je sprejet, če je zanj glasovala več kot polovica vseh udeležencev.

Zbor udeležencev se skliče, če to zahteva skupna komisija, ena tretjina vseh udeležencev ali republiški odbor pristojnega sindikata.

50. člen

Zbor udeležencev zlasti:

- zavzame stališče do osnutka samoupravnega sporazuma oziroma sprememb in dopolnitev,
- zavzema, na predlog skupne komisije, stališče o posameznih vprašanjih, o katerih se skupna komisija ni sama odločila,
- sprejema splošne akte za izvajanje samoupravnega sporazuma,
- obravnava poročilo skupne komisije o izvajanju sporazuma,
- izreče ukrepe – črtanje iz kroga udeležencev sporazuma,
- po potrebi konkretizira določilo sindikalne liste,
- odloča o pritožbah udeležencev zoper odločitve skupne komisije,
- izvoli skupno komisijo izmed delegatov zbora ali drugih delegiranih delavcev, udeležencev sporazuma,
- izvoli svojega predsednika in namestnika.

Sklepi zbora udeležencev so obvezni za vse udeležence sporazuma in skupno komisijo.

51. člen

Skupna komisija je organ udeležencev za izvajanje samoupravnega sporazuma.

Skupna komisija šteje 19 članov, ki se volijo za dve leti in so lahko ponovno izvoljeni. Sestav skupne komisije mora zagotavljati enakomerno zastopanost vseh tipičnih delov panoge.

Seja skupne komisije je sklepčna, če je na seji več kot 2/3 njenih članov. Sklep je sprejet, če zanj glasuje več kot 2/3 članov skupne komisije.

52. člen

Pristojnosti skupne komisije so:

- skrb za organiziran in usklajen potek sporazumevanja ter pripravljanje

zasnov sporazuma ter spremembe in dopolnitve,

– skrb za izvajanje sporazuma. Pri tem sprejema vse odločitve, ki niso v izrecni pristojnosti zboža udeležencev,

– presoja utemeljenosti pristopa novih udeležencev k sporazumu glede na panogo dejavnosti prispevkov, – vodenje postopka ugotavljanja kršitev ter izrek ukrepa za kršitev sporazuma, razen ukrepa črtanja iz kroga udeležencev,

– daje avtentična tolmačenja sporazuma,

– določi merila za kritje skupnih stroškov komisije za presojo in skupne komisije,

– voli predsednika in namestnika ter določi tajnika komisije, – izvoli svojega delegata v komisijo za presojo izmed delegatov zbora udeležencev.

53. člen

Predsednik skupne komisije vodi delo komisije.

54. člen

Tajnik skupne komisije pripravlja gradiva za seje zbora udeležencev in skupne komisije, strokovno pomaga predsedniku pri vodenju sej in zborov udeležencev in skupne komisije, vodi zapisnike sej, skrbi za uresničitev sklepov in opravlja druge strokovne naloge, potrebne za nemoteno delovanje obeh organov po sporazumu ter sklepah organov.

55. člen

Strokovne in administrativne posle za skupno komisijo opravlja skupna služba pri organizaciji združenega dela, iz katere je bil imenovan po predhodnem sporazumu, tajnik skupne komisije.

Skupno službo financirajo udeleženci sporazumevanja.

56. člen

Sedež skupne komisije je v kraju in delovni organizaciji, kateri dela skupna služba po prejšnjem členu in iz katere je imenovan tajnik skupne komisije.

57. člen

Skupna komisija za svoje delo odgovarja zboru udeležencev ter mu poroča o svojem delu.

Skupna komisija opravlja svojo funkcijo na sejah.

X.

UKREPI PROTI KRŠITELJEM SPORAZUMA

58. člen

Kot kršitev sporazuma se šteje vsako ravnanje udeležencev sporazuma, ki je v nasprotju z določbami samoupravnega sporazuma, zlasti pa:

– neredno ugotavljanje ustvarjenega dohodka po merilih sporazuma,

– neizpolnjevanje meril o razporejanju dohodka,

– neuskkljenost samoupravnih splošnih aktov o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke,

– bistveno odstopanje rezultatov analitične ocene delovnih mest udeležencev od rezultatov po metodi ocene delovnih mest iz samoupravnega sporazuma,

– dajanje napačnih sporočil o izpolnjevanju tega sporazuma,

– nepravočasna dostava podatkov,

– izplačevanje najnižjega osebnega dohodka izpod družbeno dogovorjenega limita, oziroma najvišjega osebnega dohodka iznad dogovorjenih meril,

– neizpolnjevanje določil samoupravnega sporazuma glede uveljavitve sindikalne liste.

59. člen

Vsakdo lahko da pobudo za začetek postopka ugotavljanja kršitve sporazuma. Postopek ugotavljanja kršitve se začne na pismeno prijavo o kršitvi:

– delegata zbora udeležencev,

– člana skupne komisije,

– organa upravljanja udeležencev sporazuma.

– organa samoupravne delavske kontrole,

– sindikalne organizacije udeleženca sporazuma oziroma republiškega odbora sindikata,

– komisije za presojo skladnosti samoupravnih sporazumov SR Slovenije,

– službe družbenega knjigovodstva.

Po zakonu je skupna komisija dolžna obravnavati vsak primer, ko je pri razporeditvi dohodka udeležencev sporazuma presegel obseg sredstev za osebno in skupno porabo delavcev, in odloči ali je podana kršitev sporazuma ali ne, kot tudi

ali so podani razlogi za uporabo ukrepov po sporazumu.

60. člen

Prijavo o kršitvi sporazuma je potrebno vložiti tajniku skupne komisije na se-
dežu skupne komisije najkasneje v treh
meseceh po ugotovitvi kršitev, najkasneje
pa v dveh letih od nastanka kršitve.

Ko pripravi skupna komisija potrebno
gradivo, se skliče seja, ki je najkasneje v
30 dneh po prejemu prijave.

61. člen

Skupna komisija ugotovi ali je podana
kršitev, kakšna je, njeno težo in odloči o
ukrepih. Če meni, da so razlogi za izrek
ukrepa o črtanju iz kroga udeležencev,
tak ukrep predlaga v odločitveh zboru ude-
ležencev.

Ob ugotovljenih kršitvah manjšega
pomena in kadar se tudi brez uporabe
ukrepa zagotovi pravilna uporaba določb
sporazuma, lahko skupna komisija po-
stopke ustavi.

62. člen

Skupna komisija vabi na sejo, na kateri
odloča o kršitvi sporazuma, predstavnik
udeleženca sporazuma, ki je kršil spora-
zum. Predstavniki imajo pravico dati dodat-
na pojasnila.

Delegat prizadetega udeleženca nima
pravice odločati o postopku ugotavljanja
kršitve.

Sklepi se sprejmejo z 2/3 večino vseh
članov komisije, ki lahko veljavno odlo-
čajo.

63. člen

Ukrepi za kršitev samoupravnega spo-
razuma so:

— opomin, ki se pošlje vsem udeležen-
cem sporazuma, — javni opomin, ki se
objavi v glasilu ZSS Delavska enotnost,

— črtanje iz kroga udeležencev spora-
zuma za eno leto in objava sklepa v glasi-
lu ZSS Delavska enotnost.

Ukrep se izreče udeležencu, navede pa
se tudi odgovorna oseba. Stroški postop-
ka zaradi obravnavanja kršitve in objave
imena udeleženca sporazuma, ki je kršil
sporazum, gredo v breme udeleženca spo-
razuma, ki je kršil sporazum.

64. člen

Predlog ukrepa za črtanje iz kroga

udeležencev sprejme skupna komisija.
Predlog je skupna komisija dolžna posre-
dovati udeleženci sporazuma, ki je kršila
sporazum, njenemu organu upravljanja,
organu samoupravne delavske kontrole in
sindikalni organizaciji.

Udeleženec sporazuma, ki je kršil spo-
razum, je dolžan v 30 dneh od sprejema
predloga, obvestiti skupno komisijo o
podvzetih ukrepih za saniranje stanja in o
uvedbi postopka odgovornim osebam.

Skupna komisija posreduje predlog
skupaj s poročilom udeleženca spora-
zuma, ki je kršil sporazum, zboru ude-
ležencev v sklepanje.

Sklep na zboru udeležencev se sprejme
z 2/3 večino glasov vseh članov zbora, ki
lahko veljavno odločajo.

Odločitev zbora udeležencev je v tem
postopku dokončna. Črtanje iz kroga
udeležencev velja za leto, v katerem je
ukrep izrečen.

Če je udeleženec sporazuma črtan iz
kroga udeležencev sporazuma se šteje, da
po pravnomočno izrečenem ukrepu nima
sklenjenega sporazuma. Sklep o črtanju
se pošlje republiškem sekretariatu za
delo, da ga vpiše v razvid samoupravnih
sporazumov.

65. člen

Proti sklepu skupne komisije o izreku
opomina in javnega opomina se udeleženec
sporazuma, ki je kršil sporazum, lahko
pritoži na zbor udeležencev, v roku 30
dni od dneva sprejema sklepa o izreku
ukrepa.

Zbor udeležencev sklepa o pritožbi z
večino glasov prisotnih delegatov, ki
lahko veljavno odločajo.

Pritožbi lahko ugodi in zniža ukrep
oziroma vrne zadevo v ponovni postopek,
ali pa pritožbo zavrne kot neutemeljeno.

66. člen

O sprejetem ukrepu skupna komisija
oziroma zbor udeležencev takoj obvesti
udeleženca sporazuma, ki je kršil spora-
zum, njegovega predsednika delavskega
sveta, oziroma druge ustrezne organe
upravljanja, predsednika organa samo-
upravne delavske kontrole, organizacijo
sindikata; prav tako se o tem obvesti
pristojno enoto SDK, komisijo za presojo
in republiški odbor pristojnega sindikata.

XI.
PREHODNE
IN KONČNE DOLOČBE

67. člen

Kot udeleženec sporazuma se šteje TOZD oziroma njih asociacije iz iste delovne organizacije, ki nastopajo v tem sporazumu enotno kot delovna organizacija, če je tako določeno s samoupravnim sporazumom o združevanju v delovno organizacijo ali s sklepom ustreznega zbora delovne skupnosti, če to ni v nasprotju s sporazumom o združevanju.

68. člen

Udeleženci sporazuma se zavezujejo, da bodo določbe svojih samoupravnih aktov uskladili z določbami tega sporazuma v roku 6 mesecev od dneva njegove sklenitve, če ni za posamezno določbo določen drugačen rok. Kolikor samoupravni splošni akti ne bodo usklajeni v postavljenem roku in so določbe tega splošnega akta udeleženca sporazuma v nasprotju z določbami sporazuma, se neposredno uporabljajo določbe tega sporazuma.

69. člen

Samoupravni sporazum, njegove spremembe in dopolnitve se javno objavijo tako, da je dosegljiv vsakemu delavcu. V ustreznem številu se pošlje tudi komisiji za presojo samoupravnih sporazumov.

Dokler ne bodo sklenjeni družbeni dogovori za območje, se glede na vsebino družbenih dogovorov po sindikalni listi, uporabljajo določbe sindikalne liste.

70. člen

Z dnem uveljavitve tega sporazuma preneha veljati prečiščeno besedilo dotičnega samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov kovinske in elektro industrije ter obrti Slovenije.

71. člen

Ta samoupravni sporazum je sklenjen, ko ga po zakonsko določenem postopku sprejmejo v postavljenem roku delavci večine udeležencev sporazuma in podpiše za podpis pooblaščen delavec, kar ugotovi skupna komisija s sklepom. Sporazum velja samo za tiste udeležence, ki ga sklenejo. Po enakem postopku se sprejemajo tudi spremembe in dopolnitve sporazuma.

72. člen

Določba o izračunu za dogovorjeni del dohodka za osebne dohodke (SOD) se uporablja od 1. 1. 1975 dalje, ostale določbe pa se uporabljajo od dneva sklenitve dalje.

Skupna komisija za izvajanje
S.S. kovinske in el.
industrije ter obrti Slovenije

V skladu s spremembami višin indeksnih vrednosti v 13. členu so nove indeksne vrednosti naslednje:

FUNKCIJSKA SKUPINA	INDEKSNE VREDNOSTI															
	neobredno proizvodno delo						delo strokovnih služb									
	tečno	Mehaniki zbirno avtomatizirane		pripravilno		skladniški delovni	Kvalifikacijsko	delo 2. vrstne	skupin	v oddel. in izmen		skupin				
		1	2	3	4					5	6		1	2	3	4
1. Najbolje usmerjeni	1,0	1,0														
2. Ozko usmerjeni	1,2	1,2		1,2												
3. Specializirani	1,5	1,5		1,5												
4. Širok profil	1,9	1,9	2,2	1,9	1,9			1,8								
5. Specialisti	2,2	2,2	2,5	2,3	2,3			2,1								
6. Delovodje	2,2	2,2	2,6	2,4	2,3	2,3	2,4	2,5	3,0	3,1			3,2			
7. Tehniki	2,3	2,3	2,6	2,5	2,5	2,5	2,5	2,6	2,7				3,3	3,3	3,4	3,5
8. Inženirji				2,8	2,6	3,1	3,0	3,3	3,1	3,1	3,2	3,6	3,8	3,8	4,0	
9. Inženirji				3,1	3,4	3,2	3,5	3,6		3,5	3,8	4,2	4,4	4,4	4,5	
10. Magister							3,9	4,0					4,8			
11. Doktor							4,1	4,2					5,0			

Sezona letovanja se je začela

Počitniška skupnost je letos najprej odprla dom v Poreču in sicer 9. junija, ko so prišli prvi letovalci. Dom je bil sicer odprt že od 5. junija, ko so se v njem zvrstili osmošolci na svojem šolskem izletu in nato mladinci iz Elektromotorjev. Prvo izmeno v Poreču pa povečini, kot vsako leto, sestavlja gostje iz Elektromehanike, ki so tu na preventivnem dopustu. Kamp na Dugem otoku je bil odprt 14. junija in so v njem poleg nekaterih Iskrašev tudi gojenke medicinske šole iz Ljubljane. Ostale izmene so Iskraši v celoti rezervirali za svoje letovanje.

Dom v Trenti bo odprt od 21. junija naprej.

Marsikoga bo zanimalo, kaj je novega v naših domovih. Žal so nam težke finančne razmere prekrizale marsikateri račun, a nekaj nam je vendarle uspelo. Iz amortizacijskih sredstev smo v domu v Trenti obnovili, oz. zamenjali dotrajane postelje z novimi z jogiji, dokupili pa tudi nujno potreben štedilnik. V domu v Poreču smo končno usposobili prhe za toplo in mrzlo vodo. Več novosti pa je v kampu na Dugem otoku. Tu je zdaj 16 novih šotorov s po 3 ležišči, zaradi

česar bodo zmogljivosti kampa nekaj nad 100 ležišč. Sredstva za nove šotore so dale nekatere TOZD, ki s tako skopo odmerjenimi ležišči v kampu doslej niso bile zadovoljne, saj je bilo vedno več želja kot možnosti za letovanje. Hkrati je Počitniška skupnost ob kampu najela dodatno parcelo, kjer bodo lahko taborili še mnogi drugi, z lastnimi šotori. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev marsičesa, kar je sicer bilo v programu, za letošnjo sezono še ni bilo mogoče izpeljati, pač pa je razveseljivo še to, da letos na Dugem otoku ne bo manjkalo elektrike, saj imamo nov 25 kilovatni agregat, ki bo dajal dovolj energije za potrebe kampa. Novost je tudi v tem, da bomo imeli vsakodnevno zvezo z motornim čolnom s Sukošanom.

Čeprav zaradi pomanjkanja finančnih sredstev nismo uspeli uresničiti vseh načrtov za naše počitniške domove, upamo, da bodo letovalci v njih le zadovoljni, saj se bodo kolektivni, ki so v njih „zadolženi“ za dobro počutje, prav gotovo potrudili iz razpoložljivega napraviti prijeten dopust vsem, ki se bodo v domovih zvrstili.

Predsednik KK ZSMS Industrije avtoelektrike – Mladen Mareš.

Sekretarka KK ZSMS Industrije avtoelektrike – Doroteja Golob.

Načrti mladih v Industriji avtoelektrike

Tudi branža Avtoelektrika je dobila te dni novo mladinsko vodstvo. Novi predsednik je Mladen Mareš, nova sekretarka pa Doroteja Golob. Njuna namestnika sta Vojko Vučić in Joško Orel.

Z novim predsednikom in sekretarko smo se pogovarjali o delu in načrtih KK ZSMS Iskra – Avtoelektrika. Ta koordinacijska konferenca združuje delo mladih iz šestih Iskrinih TOZD, ki imajo svoje sedeže v Novi Gorici, Bovcu, Tolminu in Ljubljani.

Te dni ste sprejeli program dela mladih v industriji Avtoelektrika. Kaj je bilo vodilo teh načrtov – tega programa dela?

KK ZSMS OZD ISKRA – Avtoelektrika je pri vsebinskem oblikovanju nalog v svojem prvem programskem obdobju izhajala predvsem iz resolucije 9. kongresa ZSMS, ki je izrazil interesov mlade generacije in temelji na kongresnih dokumentih in sklepih ZKS in ZKJ. Vsi ti dokumenti in dogajanja doma in v svetu zahtevajo od mladega človeka, da se še bolj aktivno vključi v družbenopolitično življenje in delovanje v vseh sredinah našega dela.

Bi spregovorila nekaj besed o osnovni nalogi mladinskega vodstva, ki je prav gotovo v vključevanju novih mladink in mladincev v organizirano delo mladine?

Svoj vpliv in interese bomo mladi lahko uveljavili le, če bomo enotni in demokratično organizirani. V novem statutu ZSMS in ZSMJ je predvidena nova organiziranost mladih, ki bo prav gotovo bolj kot dosedanja, omogočila uspešnejše delovanje mladih v okviru vseh družbenopolitičnih organizacij in pri ustvarjanju samoupravnih družbenih odnosov.

Kako pa je s področjem izobraževanja mladih v industriji Avtoelektrika?

V izobraževanju si bomo prizadevali vključiti čim več mladih delavcev iz OO ZSMS in jih nato v čim večjem številu vključiti v delo vseh družbenopolitičnih organizacij. Ker je članstvo ZSMS v OO kadrovska baza za obnavljanje ZK, bo ena izmed velikih stalnih nalog skrb za nenehno obnavljanje in krepitev članstva ZK iz vrst mladih delavcev. To bomo dosegli z dobrim kadrovanjem in s postritvijo odgovornosti vsakega posameznika.

Da se bomo usposobili za čim aktivnejše in plodno delovanje, se bomo še nadalje posluževali oblik izobraževanja kot so tudi seminarji in politične šole. Težili bomo, da bomo tudi v drugih družbenopolitičnih organizacijah in njih izobraževanju sodelovali mladi.

Organiziranost in delovanje KK ZSMS Iskra Avtoelektrika temelji – isto kot drugod – na delegatskem

funkcije in metod obveščanja in komuniciranja; razrešitev odnosov med organi upravljanja, delegacijami in konferencami delegacij; opredelitev pogojev za delo in odgovornost delegatov in delegacij; jasnejša opredelitev vseh faz sprejemanja samoupravnih odločitev in s tem povezane odgovornosti.

Udeleženci so opozorili tudi na problem manjših delovnih organizacij, v katerih niso izpolnjeni temeljni pogoji za delo delegacij in je tudi informiranje še zelo slabo razvito.

Zajemanje podatkov pri službi družbenega knjigovodstva ni prilagojeno potrebam TOZD in krajevnih

načelu. Z izpolnjevanjem tega načela je zagotovljen odločilni vpliv članov Zveze socialistične mladine Slovenije na politiko in delovanje KK ZSM OZD Iskra Avtoelektrika in njenih organov. Morda nekaj o tem?

KK ZSMS OZD ISKRA – Avtoelektrika bo delovala tudi na področju vsebinskega in organizacijskega razvoja samoupravljanja v vseh sredinah, kjer deluje.

Vsi mladi bomo preko OO in KK ZSMS OZD, ter preko svojih delegatov, kateri bodo vključeni v razna samoupravna telesa, vplivali, da bodo v odločitvah teh organov resnično upoštevali tudi interese in potrebe mladih.

Kakšni pa so vaši načrti glede odločanja mladih pri gospodarjenju TOZD, oz. celotne industrije?

Mladi se bomo borili za izboljšanje družbenoekonomskega samoupravnega in socialnega položaja delovnega človeka, še posebno mladega. Boj za uresničevanje načel nove ustave je istočasno tudi boj za doseganje ciljev. Temeljni pogoj za izboljšanje socialno-ekonomskega položaja delovnega človeka je stabilizacija gospodarstva, zato bomo mladi stalno spremljali družbenoekonomska dogajanja v TOZD in OZD ter občini in širši družbeni skupnosti, ter sodelovali pri izgradnji nadaljnjega ekonomskega razvoja. Da bomo čimbolj seznanjeni z gospodarskim položajem, bomo organizirali več problemskih konferenc, na katerih se bomo kritično opredelili do posameznih problemov v zvezi s socialnoekonomskim položajem mladega delavca.

Gotovo ste sprejeli tudi druge naloge, ki jih želite uresničiti v prihodnjem obdobju. Kakšne so?

Na področju splošnega ljudskega odpora bomo delovali predvsem na idejnopolično pripravljenost mladih ter se zavzemali za čimbolj celovito uresničitev strokovnega usposabljanja.

Druge pomembnejše naloge so: uspostavitve ustreznega in kakovostnega obveščanja mladih, okrepitev sodelovanja z ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami, razvijanje kulturne dejavnosti ter športne in rekreacijske aktivnosti mladih.

Pogovor z novim predsednikom Mladenom Marešom in sekretarko Dorotejo Golob je nadalje stekel še o drugih stvareh, kot n.p.r. o tem, da bodo morali čimprej organizirati aktiv mladih komunistov, predpogoj za to pa bo sprejem novih članov v ZK.

Sogovornika sta se potožila na račun slabe informiranosti ter menita, da bi morala imeti mladina v glasilu Avtoelektrika za objavljanje svojih informacij rezervirano vsaj polovico strani.

Beseda je nanesla tudi na sodelovanje mladine v vsem ZP, na udeležbo mladih iz Avtoelektrike v različnih delovnih brigadah in drugih akcijah. lad

NAPOTKI POČITNIŠKE SKUPNOSTI ISKRA, LETOVALCEM

Sporočamo vsem letovalcem, ki bodo letos letovali na Dugem otoku, naj vso pošto naslovijo na pošto Sukošan in sicer:

Ime in priimek
ISKRA – CAMP „MIR“
Dugi otok
57206 SUKOŠAN

PREVOZ NA DUGI OTOK

Prevoz čez morje opravlja za Počitniško skupnost Iskre KRSTO FILIPI, vsak dan z odhodom iz Sukošana ob 8. uri zjutraj in z odhodom z Dugega otoka ob 12. uri (razen ob nedeljah). V primeru, da se izmena prične, oz. konča v nedeljo, bo prevoz tudi ob nedeljah.

Cena prevoza v obe smeri:

– za člane ISKRE:	
odrasli in otroci nad 10 let	50,00 din
otroci do 10 let starosti	0 din
– za nečlane ISKRE:	
odrasli in otroci nad 10 let	60,00 din
otroci do 10 let starosti	30,00 din

Plačilo prevoza pri blagajni v kampu.

Pri prevozu na Dugi otok oddajte napotnice za letovanje na ladji, prevozniku Krstu Filipiju.

Zaradi premajhnega števila prijaviteljev, odpade organiziran prevoz z avtobusom PSI.

ODHODI AVTOBUSOV IZ LJUBLJANE PROTI ZADRU

Vožnja traja približno 8 ur

odhod iz Ljubljane		prihod v Zadra
13.30		21.30
19.40		03.40
23.00		07.00

od 25. 6. naprej še:

Odhod iz Zadra	
21.15	
6.30	
10.00	

ODHODI AVTOBUSOV V POREČ

Odhodi iz Ljubljane

05.00	
06.30	
05.30 v času od 25. 6. do 1. 9. 1975	

ODHODI AVTOBUSOV V TRENTO ČEZ VRŠIČ

Odhod iz Ljubljane	05.30 uri
odhod iz Kranja	06.10 uri
prihod v Trento	10.38 uri

Opozarjamo vse letovalce, da se izmene pričnejo s kosilom in končajo z zajtrkom.

Napačno stališče, ki se pojavlja v konkretni praksi, da je delegat nosilec informacij; dejanski nosilci smo vsi delovni ljudje, zato je treba ponovno preizkusiti organiziranost OZD in uveljaviti samoupravne delovne skupine kot temeljne celice odločanja in bazo za uveljavljanje odgovornosti delegata (volilni sistem). Delovne skupine so se marsikje uveljavile, zato naj bi bilo težišče informiranja v OZD prav na njih.

Vse preveč se še čuti vloga upravnih organov in strokovnih služb pri oblikovanju predlogov odločitev, v zvezi s tem je sodelovanje nosilcev samoupravnih pravic in dolžnosti še vedno zelo omejeno. Ker ti predlogi praviloma niso predloženi v več variantah, se odločanje tako spremeni le v nujno pritrjevanje ali skrajno nasprotovanje.

Novim ustavnim programom je potrebno prilagoditi tudi šolski sistem, tako da bodo ljudje usposobljeni vstopali v združeno delo. Prav tako je treba ustvariti sistem stalnega dopolnilnega izobraževanja ljudi za samoupravno odločanje.

Razpravljalci so menili, da ne bi bilo primerno vnaprej togo določiti, kje in kako se naj v OZD formirajo posebne službe (centri) za obveščanje in samoupravno komuniciranje. V skupini so si bili enotni, da se informacijski centri ne bi smeli utrditi v monopolne centre, ki bi sami odločali o vsebini in obsegu informacij. V delo centrov je treba vključiti strokovnjake različnih služb, ki so dolžni dajati informacije. Te slednje je potrebno za to samoupravno funkcijo tudi usposobiti. Pri tem so razpravljali opozarjali, da se lahko koncentracija informacij v eni službi izrodi tudi v monopol nad njimi.

Posebej je bilo opozorjeno, da so delovodje tista točka v pretoku informacij, kjer praviloma prihaja do prekinitve in selekcioniranja informacijskih tokov v obeh smereh. Delavce na teh delovnih mestih je potrebno še posebej usposobiti za opravljanje te funkcije.

Zagotoviti je potrebno javno delo vseh organov in tudi njihovo odgovornost kot nosilcev pooblastil. Poslovni organi in vodilni delavci so posebej odgovorni za predloge, ki jih dajejo samoupravnim organom, in pri tem ne morejo ostati anonimni, to velja tudi za upravne in izvršilne organe v družbenopolitičnih skupnostih.

Pomembno vlogo v informiranju morajo odigrati tudi organi samoupravne delavske kontrole, pri čemer je treba veliko hitreje premagovati začetne težave, ki se kažejo zlasti v pomanjkanju programov za njihovo delo, neustreznem obveščanju delavcev in poseganju le na nekatera področja izmed tistih, ki jih določa ustava.

V splošnih aktih OZD je potrebno rešiti zlasti tale vprašanja: opredelitev

Informiranje v TOZD

Republiška konferenca SZDL in republiški svet zveze sindikatov Slovenije sta v februarju 1975 pripravila v Lipici pri Sežani posvet o informiranju v delegatskem sistemu.

Iz same razprave v delovni skupini za informiranje v TOZD povzemamo nekaj misli in mnenj razpravljalcev.

Precej razpravljalcev je v svojih razpravah izhajalo iz kritične analize razmer v svojem okolju, pri tem so zlasti poudarili:

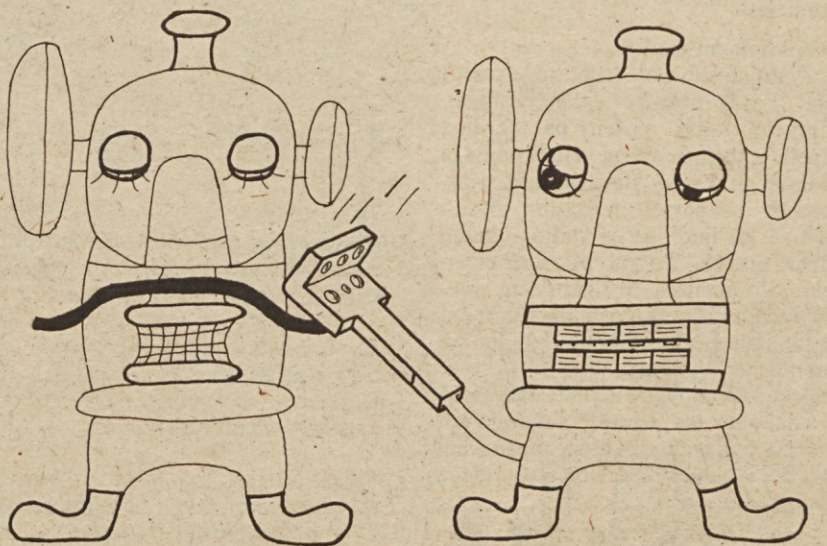
- informacije se sedaj v glavnem uresničujejo prek sredstev obveščanja, to je posredno; manj pa je bilo neposrednega komuniciranja; informacije so v veliki meri obrnjene v preteklost;
- jezik informacij je težko razumljiv, informacije so tudi preobsežne;
- pravočasnost informacij;
- problem motiviranosti za sprejem informacij;

- neustrezno selekcioniranje informacij;
- zoževanje informacij na probleme OZD ne pa tudi na vprašanja iz dela skupščin družbenopolitičnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti.

Udeleženci so na tej osnovi zlasti poudarili:

Nujno je treba izoblikovati sistem informiranja na vseh ravneh, ki mora biti strokovno dobro pripravljen in mora razvijati oblike neposrednega in posrednega komuniciranja in informiranja.

Različna so bila mnenja glede uvajanja enotnih vzrocev, modelov informiranja in komuniciranja, vendar je prevladovalo stališče, da naj bi sindikat na primer nekaj različnih OZD le preizkusil informativne modele tako glede vsebine kot tudi metod in oblik.

HALO, SO SE DA, ODKAR MATERIAL NABAVLJAO PO TOZD-ih, IMAVA ŽE CEL MESEC MIR.

Prebrala sem njeno pesem in sem pomislila: zanimiva ženska. Obiskala sem jo, pa sem si pritrčila: nenavadna, imenitna ženska.

Ne samo zato, ker v svetu teme uspe združiti toliko svetlobe, toliko svetlih odtenkov veselja, tudi zato, ker je v njem toliko življenjske modrosti, veselja, zdravega razuma in optimizma. Tudi zato, ker, kot pravi, če nekaj hoče, to zmore.

Plavala je lani na republiškem prvenstvu in je zmagala – zlato medaljo ima za dokaz. Plesti ni znala, toda hotela je in prelep vzorčast pulover, ki so ga spletle njene sprostne roke, je izraz uporne volje. Piše, pa čeprav je že sedem let v trdi temi, njene roke najdejo svinčnik in na v harmoniko zloženem papirju se rojevajo trše in mehkejši oblikovani stih njene pesmi in v zadnjem času tudi otroške proze. Gospodinji možu, dvema sinovoma in nepokretni materi – zato se njen delovni dan začne, ko mi vsi še spimo. „Ob pol štirih zjutraj je najlepši čas. Imam zlat mir, hitro delam, lahko mislim. Vse še pripravim, predno drugi vstanejo.“

Že na videz je nenavadna. Nehote spominja na za očali skrito Greto Garbo. Tudi ona je temnolasa, lepa ženska, urejenega, mladega videza. Z gotovostjo dobre gospodinje nas je povabila k mizi in še pred pomikom spretno skuhalo kavo. Opazovala sem jo. Igrivo so njene roke pristavile lonček k skodelici, tudi kapljica kave ni kanila čez rob. Spretno jo je servirala, in če ne bi vedela, ne bi verjela, da ta ženska dela vse to, ne da bi videla. Občudovala sem jo sleherni trenutek.

Pesmi, svet v katerem se najraje izraža in potrjuje, je rada pokazala. V zajetni mapi je bil le del njenega ustvarjanja. Ne spominja se več natanko, koliko pesmi je že napisala. Da pa je prva nastala že pri osmih letih, se natančno spominja.

Vprašala sem jo, kako piše.

„Pišem težko. Pa ne zaradi ideje. Ta se rodi, in takoj nato vem tudi že, kako bom oblikovala konec. Toda, predno napišem vse stihe, se mi zgodi, da katerega pozabim. Zato se poskušam spotoma učiti na pamet. Potem pa gre. Poskusila sem tudi že z Brailovo pisavo. Toda prezamudna je.“

Vzornik?

„Vzornik, učitelj in prijatelj, ki me je najbolj vzpodbujal, je bil oče; tudi on je bil književnik. On mi je prvi razlagal poudarke.“

Kako se izražate?

„Manjka mi izobrazbe. Težko izrazim kar čutim, kar želim. Vendar skušam čustva, ki so včasih tako močna in globoka, čim boljše in čim pristnejše izraziti. Vem kaj je lepo in kaj je grozno. Zato hočem lepoto! Zato hočem tudi globino. Ljubezen do sina, ljubezen do domovine, na primer.“

Kdaj pišete?

„Moram biti res sama. Sicer pa niti dnevni, niti letni čas ne vpliva na inspiracijo. Kadar čutim, da moram pisati, pišem, pa čeprav v avtobusu. Nekoč sem se tako peljala 2 postaji predaleč.“

Kaj vas pri delu najbolj ovira?

„Ne samo vid, ki ga nimam več. Človek vidi tudi drugače. Če bi zgubila otroka, bi zares oslepela. Tako pa me ovira predvsem to, da sem pogosto utrujena, pa tudi to, da nisem več mlada. (53 let ji je). Ovira me to, da ne vidim barv – barva je nekaj čudovitega. Moti me tudi, da ne morem gledati in opazovati obrazov. Koliko pove izraz na obrazu!

Tega sem si najdlje zapomnila. In pa barvne nianse. Teh se natančno spominjam.“

Vaš delovni dan?

„Vstajam ob pol štirih; ne le zaradi dela. Tedaj najlažje delam. Likam, pripravim zajtrk, potem pa me mož odpelje v službo. Tu mi veliko pomaga 25-letna praksa – številke sem si zapomnila na pamet in mislim, da to velja za vse ljudi, ki ne vidijo – imam dober posluš. To mi pri službenem delu zelo pomaga. V službi sem srečna. Včasih me skrbi le, če ni katere od mojih stalnih spremljevalk, kdo me bo spremljal do avtobusa. No potem, ko se pripeljem domov, skuham kosilo (mož je dejal, da v tej „oštariji“ najbolje je), potem pomivam. Morda pretiravam tudi s čistočo veliko bolj kot videča

ženska. Toda hočem imeti občutek, da puščam za seboj vse čisto. Potem grem tudi v trgovino, kjer so prodajalke zelo ljubeznive in ustrezljive. In seveda poleg gospodinjskih del, kot sem dejala, pletem, pišem pesmi, ukvarjam se s športom – in tako mi mine dan.“

Vaš najljubši konjiček?

„Glasba! Igram kitaro, klavir, harmoniko. Najbolj uživam, ko ob kitari zapojem rusko romanco. Če pojem, si s tem kar dušo privežem.“

Ali mislite na zbirko?

„Pravzaprav ne. Morda bi skupaj izdala kvečjemu otroško prozo. Ta je še meni všeč!“

Jelka Vuk-Novakovič

Otrok vprašuje

„Mati, le kdo je stvaritelj te jutranje zore in kako se imenuje čarobni kipar.“

„Kdo neki je sklesal te visoke gore, povej čemu, treba vse te umotvore?!“

„Čemu, tega ne sprašuj me dete nikar, ker človek tega doumeti ne more!“

„Mati, le kdo je stvaritelj te jutranje zore, k se na svodu preliva z modrino in izginja v brezmejno globino? Kdo le tak lepe barve premore in kdo prikazuje nam to umetnino?!“

in kako se imenuje čarobni kipar

k' izdelal je luno da bdi, kadar naša zemljica spi, krog nje pa zvezdic srebrnih vsekar na črno poslikano nebo pritrđil?!

Kdo neki je sklesal te visoke gore; naš Triglav, Pohorje in na vzhodu Ural, ki so kot kristal, ko se sonce odbija od skal; In kdo je sezidal podzemeljske dvore, kjer, kot biser svetla, bleste se kapniki z vrha in s tal?

Povej čemu treba vse te umotvore? Daj, s tem me spoznaj in povej sedaj; je to gledališče nekakšno al' kaj, ki predstavlja slike in prizore? Kakšen je smisel tega in zakaj?!“

„Čemu, tega ne sprašuj me dete nikar, Kakšen je smisel, to mi je tuje, neznan kipar se Narava imenuje; zakaj vse to, ne bom zvedla nikdar. Tu se mati od dece ne razlikuje.“

Ker človek tega doumeti ne more, bo zavito v tajnost ostalo to nama.

Resnično življenje je kot gledališče, kot kino, ki dvigne in končno zagrne zastore, ko konča se igra z burno vsebino!“

Kaj je lepše...?

Kaj je lepše kakor sončni žarek zlatorumeni, mehko, toplo božajoči, ki med narodi in med plemeni drugega od drugega ne loči?!

Kaj je lepše od srebrne mesečine, soja svetlih zvezd nebrot, ki pošiljajo nam iz daljine trudnim vsem sladak pokoj?!

Lepše kaj od polj pšeničnih, ko se vetrič z njimi poigrava, lepše kaj od trat cvetovih, mičnih in od skal mogočnega Triglava?!

Kaj je lepše kakor jezik materini, ki v njem misli lahko v verz natresem; dnevi naj so v temi al' v jasni, zvok njegov mi sonce je in pesem

Domotožje

Tu na tujem sem se v zvezde zastrmel; vse bolj in bolj se zdijo mi poznane . . . Ne zvezde, to luči nešteti je odsev, ki v moji domovini so prižgane.

Morda pa to so drobceni kristali tistega snega z naših vseh planin, ki v tem nebu tujem se zrcali, na katere ne zbledi spomin.

Vogledalu nočnega neba vidim, vidim pesek ves bleščeč in bel. To je pesek mojega morja; tak je bil takrat, ko sem slovo vzela.

O vroča želja nesi me nazaj, da vidim enkrat vsaj svoj dom, domači kraj, kjer ostal je nepozabni doživljaj!

O želja, naj ne bo pregrad ne mej; nosi me naprej in vse dotlej, da zopet srečen bom kot prej, varen pred viharji sredi oljčnih vej . . .

V številkah 18 in 19 našega glasila smo objavili sestavke o specifičnih poškodbah z električnim tokom nizke in visoke napetosti. Serijo nadaljujemo z opisom ostalih poškodb, ki utegnejo prizadeti delavce predvsem pri padcu z višine zaradi udara električnega toka in seveda tudi ob drugih priložnostih.

Istočasno prosimo, da upoštevate poprave napake, ki se je vrnila in sestavek PRVA POMOČ PRI POŠKODBAH Z ELEKTRIČNIM TOKOM v 19. številki ISKRE, kjer piše: „ . . . Reševalec se nekoliko dvigne, da bi vdihnil, pri tem pa ne izpusti ponesečenčevega nosu . . . “ Zadnja beseda je napačna, pravilno glasi tekst takole: „ . . . pri tem pa ne izpusti ponesečenčeve glave . . . “

MEHANIČNE POŠKODBE TELESA

Po obliki in nastanku delimo rane v praske in odrgnine, ki prizadenejo povrhnje dele telesa, nato vreznine in vsekanine, ki so lahko površinske ali globoke in jih povzročajo ostri predmeti, medtem ko topi predmeti, udarci in stiski povzročajo navadno globlje udarnine in zmečkanine. Najpogostejše rane so raztrganine, ki prav tako segajo v različne globine. Zelo nevarne so lahko vbodline osti, žebeljev, bodal in podobnih predmetov, ki povzročajo na površini razmeroma majhne rane, utegnejo pa biti tembolj nevarne za globlje ležeča tkiva in organe. V isto vrsto sodijo strelnine, ki jih delimo v prestrele, kjer je izstopna rana večja od vstopne, v zastrele, kjer je krogla obtičala v telusu in oplazne strele. Posebna oblika ran so vgriznine, ki so nevarne predvsem zaradi okužitve.

PRVA POMOČ PRI RANAH

Če je rana zakrita, previdno slečemo obleko in jo v sili razparamo po šivu ali celo razrežemo. Nato ustavimo krvavitev. Če je kri temnordeča in teče počasi, vemo da je ranjena vena ali dovodnica.

V tem primeru zadošča, če rano prevezemo s sterilnim (brezkužnim) „prvim povojem“, nekoliko pritegnemo povoj v zadnjih zavojih in dvignemo ranjeni del telesa. Če je kri svetlordeča in brizga iz rane v sunkih ustrezno srčnemu utripu, imamo opraviti s poškodbo arterije ali odvodnice. Arterijo zapremo tako, da preko rane krepko pritegnemo kompresijski povoj in po potrebi preko njega položimo zvitek drugega povoja ter čezenj pritegnemo obvezo. Posebno hude krvavitve ustavimo tako, da skozi plast gaze in povoja s prsti pritiskamo na rano, ali pa da nad rano pritiskamo arterijo ob kost. Prevezovanje z zategovanjem vrvice ali gume nad mestom krvavitve ne uporabljamo več, ker je zelo boleče in lahko povzroči šok, poškodbe in odmiranje tkiva.

Rano pokrijemo vedno s sterilno blaznico „prvega povoja“, ki se je pred tem ne smemo dotakniti. Kadar ni nevarnosti izkrvavitve in nimamo na razpolago sterilne gaze, obveze ali prelikane čiste tkanine, je bolje da rano sploh ne pokrivamo.

Če je rana globoka in huda ter gre obenem še za druge poškodbe (prelom, izpah, notranje poškodbe), mora poškodovanec ležati. Če opazimo, da bi utegnil omedleti, ga moramo položiti na vodoravno ležišče in mu odpeti tesne dele obleke. Ranjeni del telesa moramo imobilizirati (onemogočiti gibanje) s primerno opornico, ki jo prevezemo tako, da sta negibna sklepa pod in nad poškodbo.

Vsako rano razen manjših prask mora pregledati zdravnik, ki tudi odredi, kdaj je potrebna zaščitna injekcija seruma proti tetanusu.

S čisto, tekočo ali prekuhano vodo in milom smemo izprati le neznatne površinske praske in ranice, ki jih potem pokrijemo s sterilno gazo ali drugim priročnim zavojnim materialom.

NAPAKE PRI PRVI OSKRBI RANE

Posebno globokih ran nikakor ne smemo izpirati z vodo! V rano ne vlivamo nobenih razkužil, ne posipamo jih s praški in ne mažemo z mazili. Iz rane ne odstranjujemo umazanije in tujkov, posebno če so globoko in trdno zapičeni. To prepustimo zdravniku!

OSKRBA POŠKODOVANCA

Poškodovanec s težko rano na glavi je ponavadi nezavesten. Če so pri prelomu lobanje vidni možgani, se jih nikar ne dotikajmo, temveč sterilno prekrijemo in obvezemo, poškodovanca obrnemo v bočni položaj z glavo vstran in navzdol (glej sliko v prejšnjem nadaljevanju).

Poškodovanca z globoko rano na oprsu moramo ga najhitreje pokriti rano skozi katero morebiti piha zrak iz pljuč, z debelim slojem gaze nato s slojem vate in vse skupaj pritisnemo k prsni steni z mnogimi krožnimi zavoji širokega povoja, ki se prekrivajo kot opeke na strehi. Neprodušnost obveze izboljšamo s krpo polvinila ali gume, ki jo čez vse skupaj še dodatno previjemo. Poškodovanec mora biti podprt z visokim vzglavjem, skoraj v polsedečem stanju (slika 1).

Položaj poškodovanca pri poškodbah oprsa

Globoko rano na trebuhu, skozi katero silni drobovina pokrijemo s sterilno gazo in obvezemo. Pred transportom v bolnico ga položimo na podlago z dvignjenim vzglavjem in upognjenimi kolena (slika 2).

Položaj pri poškodbah trebuha

ZNAMENJA HUDE IZGUBE KRVVI

Koža in sluznice so blede, kar posebno vidimo na uhljih, ustnicah in notranji strani očesnih vek. Koža je hladna in lepljiva, dihanje je pospešeno, včasih bolnik lovi sapo in zdeha, utrip žile je hiter in slaboten, poškodovanec je nemiren in se v težjih primerih onesvesti. Bolnik sam občuti slabost, utrujenost in žejo, pred očmi se mu temni in šumi v ušesih, muči ga občutek strahu in omedlevice.

ŠOK

Po težjih opeklinah, poškodbah oprsa, trebuhu in nog, predvsem pa pri obsežnejših notranjih krvavitvah in pri hudi bolečini se pojavi šok, ki se pogosto konča s smrtjo, ker popušča krvni obtok in vse življenjske funkcije. Znamenja šoka so: močna bledota in pomodrelost ustnic ter prstov. Hladna koža je na obrazu in dlaneh pokrita z lepljivim znojem. Utrip žile je hiter in slabo zaznaven, dihanje pa pospešeno in površno. Šokirana oseba je običajno pri zavesti, vendar čudno brezbržna do svoje okolice. Ponavadi je žejna in včasih bruha.

Prvo pomoč pri šoku in hudih krvavitvah nudimo tako, da znižamo vzglavje in dvignemo noge oz. spodnji del telesa (slika 3). Nato zrahljamo tesne dele obleke, usta-

Položaj poškodovanca, ki je izkrvavel ali je v šoku

vimo krvavitev, imobiliziramo ranjeni ud, ponesečenca pokrijemo z odejo, ker ga rado zebe in preskrbimo prevoz v bolnišnico. Nikakor mu ne dajemo alkohola. Vode, čaja ali kave naj dobi le na dolgotrajni vožnji in v manjših požirkih. Večje količine bi izbruhal.

NAJVAŽNEJŠE O OKUŽITVI RANE

Rana je okužena, če se v njej ugnezdijo in prično množiti bolezenske klice ali bakterije. Klice so vidne le pod močnim drobnogledom; žive pa praktično povsod, to je na koži, sluznicah dihal, ust in črevesja, na obleki, v vodi, blatu, gnoju, zemlji in praktično na vseh nerazkuženih predmetih. Na ranah se rade naselijo. Najbolj zanesljivo ubijemo klice z vročino, zato morajo biti brezkužni ali sterilizirani vsi medicinski instrumenti, gaza in obveze za oskrbo rane. Kadar nimamo na razpolago brezkužnega obvezilnega materiala, vsaj za silo steriliziramo čiste tkanine, s tem da jih dodatno prelikamo z vročim likalnikom.

Običajno se rana okuži s klicami, ki povzročajo gnojno vnetje. V okuženi rani se pojavi ključajoča bolečina, okolica pordeči in oteče, včasih se pojavijo na koži rdeče proge v smeri proti srcu (mezgovne žile) oziroma do najbližjih bezgavk pod pazduho ali v dimljah, ki so tudi otečene in boleče. Vročina se dvigne nad 37°C. Rano sterilno obvezemo, ud imobiliziramo in peljemo bolnika v zdravniško oskrbo.

Se bolj nevarna okužitev je šen, kjer je včasih okužena rana sicer neznatnega obsega, okolica pa nenadno pordeči in zateče, pri čemer se rdečina z jezikastimi prameni širi naokrog. Bolnika trese mrzlica, temperatura naglo naraste na 40°C in več. Potrebna je najhitrejša zdravniška pomoč!

Naslednja možna infekcija je tetanus ali otrpni krč. Povzročajo ga klice, ki pridejo iz črevesja nekaterih živali v prah na cesti, polju, hlevu in praktično vsepovsod. Največkrat se razvijejo v vbodnih ranah s trni, žebelji ali treskami. Uspešno zdravilo je zaščitni serum takoj po ranitvi, ali pa zaščitno preventivno (vnaprejšnje) cepljenje proti tetanusu. Če je prišlo do okužitve in bolnik ni dobil seruma po ranitvi, se pojavijo v 6 do 14 dneh težave pri odpiranju ust, ki jih končno ne more več odpreti. Nato otrdi mišičevje vratu in hrbta, ki se ulekneta v „most“. Bolnik ne more več požirati, sledijo strašne bolečine in siloviti krči po cellem telesu. Infekcija se ponavadi konča s smrtjo.

Najhujša okužitev rane je plinski prisad. Povzročajo ga skupine bakterij, ki živijo brez kisika in so največkrat na dobro gnojeno poljski zemlji. Prisad se ponavadi razvije v globokih in močno onesnaženih ranah. Okolica rane izredno hitro oteče in oteklina se kmalu razširi. Pri tipanju oteklina čutimo pod prsti šuštenje mehurčkov plina, ki se nabira pod kožo. Stanje bolnika se naglo slabša in terja takojšen prevoz v bolnišnico.

POVZETEK IN NEKAJ SPLOŠNIH NAVODIL ZA PRVO POMOČ

Najprej moramo mirno in zbrano ugotoviti glavne značilnosti poškodovančevega stanja in temu smotno prilagoditi potrebne reševalne ukrepe. Po pomoč pošljemo človeka na katerega se lahko zanesemo, preprečiti moramo zmedo in odločno preprečiti radovedne in razburjene gledalce, da nas pri pomoči ne motijo. Ugotavljamo, če poškodovanec diha, če krvavi, če je v šoku, če je zastrupljen, če je nezavesten. Njegov položaj in način ukrepanja vselej prilagodimo vrsti poškodbe. Lega telesa mora biti primerna, pa tudi udobna. Ponesečenec naj bo zavarovan pred mrazom, pa tudi pred hudo vročino. Nepotrebnega slačenja in sezuvanja se izogibamo. Pred transportom pazljivo pregledamo, če nima poškodovane hrbtenice. V tem primeru ustrezno podložimo križ in tilnik (slika 4). Poškodov-

Zdravje, zadovoljstvo, delo

Med obiskom različnih Iskrinih delovnih organizacij nehote naletiš na številne razlike tudi v neproizvodnem življenju delavcev v posameznih kolektivih. Poněkod imajo na primer dobro organizirano zdravstveno varstvo z lastnimi ambulantami, drugod z vso vnašajo skrbijo za šport in rekreacijo, nekateri so več naredili pri reševanju stanovanjskih problemov itd. Takšno področje je tudi družbena prehrana.

Nikakor nočemo reči, da se ljudje ne bi trudili. Ravno obratno. Želijo doseči tisti optimum, ki pa je pogosto zelo daleč, pomanjkanje denarja, ne pa volje, pa je glavna prepreka do uresničitve zastavljenih načrtov.

Menimo, da je bil tale dolg uvod potreben, če si upamo primerjati organiziranost družbene prehrane v novogoriški, točneje šempeterski Avtoelektriki in v celjskem EMO. Prav med obiskom obeh teh kolektivov nas je najbolj zbudila v oči razlika, kako in kaj ljudje v enem, ali drugem kolektivu dobijo za malico, kosilo.

Razlika je velikanska, seveda in prid Iskrašev iz Šempetra. Namreč mnogokrat smo že pisali, da v EMO še nimajo urejenega vprašanja družbene prehrane, medtem ko se v Novi Gorici — to smo ugotovili med zadnjim obiskom — nekateri niti ne zavedajo, kako dobro malico dobivajo, v kakšnem prostoru je lahko pojedjo in koliko jih to stane.

No, končno je tudi v EMO stvar stekla z mrtve točke tako, da se bodo lahko tudi oni kmalu pohvalili z novo menzo, dobro kuhinjo in še s čim drugim. Celjski kolektiv v minulih letih zaradi pomanjkanja denarja ni mogel v takšno veliko investicijo, zdaj pa je to že možno, seveda pa je denar še vedno denar in ga ni nikoli dovolj.

Priznati moramo, da tako poceni in tako dobro še nismo malicali v nobeni Iskrini organizaciji kot v Avtoelektriki. V prijetni jedilnici je okoli 250 sedežev, sodobna kuhinja pa skrbi, da so ti sedeži tudi zasedeni. To ji vsakakor uspeva, saj hodi na malico v ta obrat od okoli 1700 članov novogoriškega kolektiva približno 1400, poleg njih še 160 delavk in delavcev iz Cimosa, okoli 20 obrokov pa pošiljajo v dislocirani remontski oddelek, kjer zdaj obnavljajo obrat družbene prehrane.

V šempeterskem obratu pripravljajo poleg malic tudi zajtrke in kosila. Zjutraj odprejo že pol ure pred začetkom dela, da se lahko delavci okrepčajo s črno kavo, osvežilnimi pijačami in sendvičem.

Za malico skuhamo — po našem prepričanju — pravo kosilo. Upravnik menze Jože Likan je povedal, da skoraj nikoli dvakrat v enem mesecu ne skuhamo iste stvari, res pa je, da kuhajo le enoten obrok. In kakšni so ti enotni obroki? Tisti dan, ko smo jih obiska-

li, smo jedli zelo dober krompirjev golaž, meso, kruh in solato, na „dnevem redu“ pa imajo še na primer testenine, golaž in solato; joto, pražen krompir, klobaso in solato; juho, kuhano meso, pražen krompir in solato, mineštro, klobaso in kisló zelje in še in še bi lahko naštevali.

Se bolj kot te dobrote nas je presenetila cena. Malica v Avtoelektriki stane 1,50 dinarjev. Da, pravilno ste prebrali: poldrugi novi dinarček.

Razumljivo, da to ni ekonomska cena malice, saj morajo razliko kriti iz sklada skupne porabe.

Za takšno nizko ceno so se v Avtoelektriki odločili predvsem iz treh razlogov. Dobro se zavedajo, da je od zdravja in zadovoljstva ljudi odvisno tudi to, kako bodo delali. Trije glavni razlogi so torej zdravje, dobro počutje in delo.

Kot že rečeno, pripravljajo v obratu tudi kosilo. Hrana je ista kot za malico, le da abonentom postrežejo še s prikuho. Cena kosila je 8 dinarjev.

lad

Na Golici

Čeprav vreme ni kazalo najbolje, se nas je zbralo 25 pogumnih. Z avtobusom smo se odpeljali do Planine pod Golico in krenili proti vrhu Golice. Ko smo prišli na prvo večjo jaso, posejano z opojno dišečimi narcisami, nas je vonj in dobro uhojena pot (graničarska) malo zapeljala iz prave smeri. Imeli smo srečo in že po 200 m srečali patroljo graničarjev. Ti so nas usmerili na pravo pot in šli z nami prav do vrha 1835 m visoke Golice. Zelo prijazno so nas opozarjali na zanimivosti in lepote Golice ter okoliških vrhov. Na vrhu nam ni vzel dobre volje niti zastrt pogled na Koroško. Veter pa je še malce pospešil naš povratek v dolino. Zadovoljni in suhi smo se vrnili domov, seveda ne brez kakšne opojne cvetlice. J.S.

SPORT V SEŽANI

Razveseljivo je, da se je v tovarni radijskih sprejemnikov v Sežani športno življenje v zadnjem času močno razmahnilo.

To velja tudi za športno dejavnost med delavkami, ki predstavljajo dobršen del tega kolektiva. Pravkar so se končale v Sežani delavske športne igre, na katerih so si športnice Iskre — TOZD Sprejemniki priborile med šestimi ekipami zanesljivo zmago v vseh štirih športnih disciplinah, s tem pa tudi prehodni pokal.

Z zmagami v namiznem tenisu, odbojki streljanju in kegljanju so si skupno nabrale 480 točk, ali 150 več od drugoplasirane ekipe Pletenine. Najbolj prepričljiva je bila njihova zmaga v streljanju, kjer so prva tri mesta zasedle: 1. Vera Kluder s 66, 2. Zlatka Kurel z 61,3, Vera Sirca z 59 krogov, v kegljanju pa sta bili med najboljšimi: 3. Rada Milič s 356 in 6. Anica Setnikar s 341 podrtimi keglji.

Med 30 moškimi sindikalnimi ekipami pa na športnih sindikalnih igrah v Sežani uspešno nastopajo tudi športniki Iskre — Sprejemniki. Tekmujejo v devetih športnih disciplinah. Doslej so bila končana tekmovalja v petih, v naslednjih štirih vrstah pa bodo tekmovalja zaključili konec junija.

V doslej dokončanih tekmovanjih so si športniki Iskre — Sprejemniki zagotovili drugo mesto s 486 točkami, pri čemer so zmagali v šahu in odbojki, zasedli 3. mesto v namiznem tenisu ter v streljanju ekipa Iskra I tretje, Iskra II pa 4. mesto. Le v kegljanju jim ni šlo preveč dobro.

Upajmo, da se bodo solidno izkazali tudi v preostalih štirih disciplinah in tako obdržali odlično ekipno uvrstitev.

—C—

Novogoriška menza v času, ko dela „s polno paro“.

S turnega smuka za Cmirom

„Smučanje po dolini za Cmirom je eno najlepših na Slovenskem, divje in romantično... Okolica je čudovita, same stene okoli nas, mi pa hitimo v dolino; v tako kratkem času pa doživiš toliko lepega!“

S temi besedami je opisal lepote triglavskega turnega smuka za Cmirom pokojni Iskraš in velik ljubitelj gora Jule Stojan. Njemu v spomin so planinci nekdanjega IRI skupaj s PD Iskra tudi letos organizirali ta izlet, ki ga je v minulih letih vedno vodil priljubljeni Jule.

smo bili sužnji osebnih avtomobilov, smo šli „gor in dol“ za Cmirom. Začetek je bil nadvse „obetaven“, ker je potok Bistrica precej narasel, in smo morali nanositi nekaj skal, da smo ga lahko prečkali, ne da bi se okopali.

O poti navzgor morda le tole: dolina za Cmirom je precej strma zato smo nekateri pod težo nahrbtnika, smučarskih čevljev in dilc kar težko prisopihali na Kredarico, verjetno pa so se „spočiteži“ le hvalili, saj 7 ur hoje le niso mačje solze. No, po nekaj minutah počitka v topli kuhinji pri

Udeleženci turnega smuka za Cmirom pred Staničevo kočjo.

Tudi takrat se je pritoževal nad premajhno udeležbo, nič bolje pa ni bilo na letošnjem smuku, zato smo se v dolino Vrat odpeljali z osebnimi avtomobili. Presenetljivo je to, kako majhno je zanimanje med Iskraši za turni smuk, po drugi strani pa medtem preracajo na Zimske športne igre Iskrašev vsi, pa čeprav so smučke videli prvič. Letošnjega smuka za Cmirom se iz Kranjske Elektromehanike in sploh z Gorenjske ni udeležil nihče.

Sprva smo se nameravali povzpeti na Kredarico po poti iz Krme, ker pa

lad

Izlet čez Pohorje

Planinsko društvo ZP Iskra je v dneh 13. — 15. junija 1975 organiziralo pohod čez Pohorje.

Izleta se je udeležilo 33 planincev in vsi smo uspešno premagali okrog 60 kilometrov dolgo in za kondicijsko slabo pripravljene, tudi težavno pot.

V petek smo se ob 17. uri zbrali na avtobusni postaji, odkoder smo se z avtobusom odpeljali v Maribor in od tod z žičnico do zgornje postaje pri hotelu Bellevue. Po slabi uri hoje smo dospeli do Mariborske kočje, kjer smo prenočili. Zjutraj smo na-

daljevali pot, po dobro markirani gozdni poti mimo Ruške kočje in Peska na Roglo (razgledni stolp 1517 m) in dalje do Ribniške kočje.

Deset urna hoja nas je utrudila, vendar smo se po dobri večerji in udobno prespani noči odpočili in zjutraj sveži nadaljevali pot. Najprej smo se „povzpeli“ na najvišji vrh Pohorja — Crni vrh (1543 m), kjer smo z vrhovo primerne debeline krstili sedem planincev, ki so prvič premagali višino 1500 metrov.

Dobro, razpoloženi, za kar se imamo zahvaliti tudi lepemu vremenu, smo se čez Veliko in Malo Kopo ter mimo kočje na Kremzarjevem vrhu spustili v dolino in v nedeljo popoldne prispeli v Slovenj Gradec, nato z avtobusom okrog 21. ure vrnili v Ljubljano.

Šest planinskih žigov za transverzalnó knjižico, precej značk in dia posnetkov in za nekatero tudi nekaj žuljev na nogah, to je bila nagrada za trud in samopremagovanje.

Utruženi, vendar zadovoljni smo se razšli s pozdravom — nasvidenje na naslednjem izletu!

— D. D. —

Kam na dopust?

„Na morje, seveda,“ bo rekel eden. „Nikamor,“ bo dejal drugi. „Se ne vem,“ bo priznal tretji. Tistim, ki se niso odločili in tistim, ki so nameravali ostati doma pa je namenjen tale članek.

Za večino je najbolj vabljen dopust na morju, verjetno pa se poželenje marsikomu ohladi, ko izračuna koliko bi znašal skupen izdatek za letovanje vse družine, ali pa če se lani in kdaj prej ob morju ni dobro počutil.

Vse tiste, ki še ne vedo, kako bi prebili svoj dopust, bi rada vprašala, če niso kdaj pomislili, da bi lahko užili čudovite dni v hribih. Mnogi Slovenci se žal vedno bolj poredko odzivamo klicu gora, ki je naše očete in matere še tako pogosto zvalil v svoje okrilje.

Kot zdravnica ne kanim govoriti o lepotah planinskega sveta, temveč bi rada prav preprosto nekaj povedala o zdravstvenih vidikih večdnevnega bivanja v hribih. In zdravje vam vendar mnogo pomeni, kajne?

Srčnim in nekaterim pljučnim bolnikom letovanje na morju ne ustreza — zlasti ne v najbolj vročih poletnih mesecih, pač pa jim zelo koristijo sprehodi po alpskih dolinah, pa tudi po planotah in grebenih, če se do njih povzpnejo z eno od številnih žičnic, ki so zanje zelo primerne.

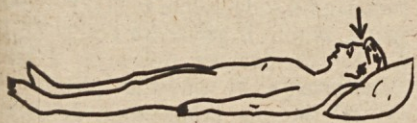
ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

(Nadaljevanje s 6. strani)

Položaj pri poškodbah hrbtenice

vanca nikoli ne vlačimo za glavo ali noge. Ker ga je pogosto strah, ga pomirimo s prijazno a odločno besedo.

Položaj pri poškodbah glave, če je poškodovanec pri zavesti. Nezavestnega položimo v bočno lego

Vsekakor pa so cene znosne, zlasti še za člane planinskih društev, ali v počitniških domovih podjetij. Tudi oprema je lahko cenejša, seveda pa ne smemo pozabiti, da mora vselej ustrezati svojemu namenu. Preden se odločimo za letovanje, ali večje izlete v gore, se še pozanimamo za pogoje in zahteve letovanja, ki jih bodo izkušeni planinci radi posredovali. Kljub temu pa ni odveč še dodatno opozorilo, da moramo biti v gorah vedno previdni, hkrati pa tudi kulturni. V gorah ni mesta za pijance, tu ne smemo prožiti kamenja po strmini, trgati zelenja in zaščitene rastline, odmetavati odpadkov, kričati, ali zganjati neumestnih ali nevarnih norčij.

Prepričana sem, da vam ne bo žal, če se boste odločili za dopust v hribih. Če pa se boste povrhu še povzpeli na katerega od naših očiakov, boste gotovo ponosni in sami sebi dokazali, da še niste za med staro šaro.

dr. Anka Resinovič

PLANINSKA SEKCIJA ELEKTROMECHANIKE BO V DNEH 4. — 6. JULIJA ORGANIZIRALA

PLANINSKI IZLET NA ROBANOV KOT, KOROŠICO IN PLANJAVO

Podrobnejše informacije bodo objavljene v Planinskem informatorju, cena izleta pa bo 30 din, ob kavciji 30 din.

Prijave za ta izlet sprejema Štefka Mrak, GPP-ERO, tel.: 2953 do torka 1. julija do 12. ure.

V okviru akcije „Vsi občani Kranja hodijo v gore“ pa bo PD Kranj organiziralo izlet na Črno prst nad Bohinjsko Bistrico — 28. junija, z odhodom izpred kina Center ob 6. uri zjutraj.

Spominski posnetek pred Ruško kočjo na Pohorju.

**DOPISUJTE
V ISKRO**

Nosilci skupin v nogometnem predtekmovanju so bile ekipe Elektromehanike, Avtoelektrike ter bivših tovarn Aparati in IRI, v vsaki izmed teh skupin pa so v predtekmovanju sodelovale po štiri skupine. Predtekmovanja so minila v dokaj prijateljskem vzdušju, zaradi vročine in prevelikega števila tekem v sorazmerno kratkem času pa predvsem v znamenju hudega „garanja“, saj so morale nekatere ekipe odigrati, celo čez poldne v hudi pripeki, po dve tekmi zapored.

Toda vzdržali so, tako nogometaši, kot tudi sodniki in zdaj je že povsem jasno, katere štiri najboljše ekipe bomo gledali v novomeškem finalu. Za naslov najboljšie Iskrine ekipe v letošnjem letu se bodo tako pomerile ekipe Elektromehanike, EMO Celje, bivšega IRI in nekdanje tovarne Aparati. Seveda bo tudi v Novem mestu, ne glede na takratno vreme zelo vroče, saj je prvo mesto samo eno, zanj pa štirje razgreti in zagrizeni kandidati.

Začnimo pri skupini, katere nosilec je bila ekipa Elektromehanike. Igrali so na igrišču v Stražišču, del predtekmovanja že v petek popoldne, preostale tekme pa v soboto 14. junija. Že v petek sta se najprej pomerili ekipi Iskra Commerce in Instrumenti in se razšli z rezultatom 3:1. V drugi tekmi tega dne je ekipa Elektromehanike obračunala z ekipo TOZD TV sprejemniki in sicer s 6 : 0. V nadaljevanju sta ekipi TOZD TV sprejemniki in Instrumenti igrali 2 : 1, ekipi Elektromehanika

Spodaj, od vrha navzdol: nogometne ekipe IEZE, Avtoelektrike, Iskra Commerce, Elektronskih naprav in Instrumentov.

Zgoraj, od vrha navzdol: nogometne ekipe Polprevodnikov, Orodjarne, Usmernikov, TCA in TOZD TV sprejemnikov.

in Iskra Commerce pa 2 : 0. Utrujeni od prejšnje tekme so nato nogometaši iz Otoč podlegli razigranim Kranjčanom z 0 : 10, ekipa Iskra Commerce pa je slednjič odpravila ekipo TOZD TV sprejemniki s 4 : 1. Tako je ekipa Elektromehanike tudi letos postala finalist.

Na nogometnem igrišču NK Krma so predtekmovanja potekala takole: najprej sta se ekipi Orodjarna in tovarne gospodinjke opreme razšli z remijem 1 : 1. V drugi tekmi je ekipa bivšega IRI s 6 : 2 premagala ekipo IEZE, ekipa IEZE pa nato ekipo Orodjarne s 5 : 1. Končno je ekipa Orodjarne postala še žrtev ekipe IRI, pri čemer je rezultat bil 12 : 1. Po pričakovanju je ekipa IRI spet postala finalist, medtem ko pa so nogometaši iz TGA po remiju z ekipo Orodjarne iz nerazumljivih razlogov odstopili od nadaljnega tekmovanja.

Na igrišču Mercatorja je finalist postala ekipa bivše tovarne Aparati. Ekipi Aparati in Polprevodniki sta se najprej poslovili z neodločenim rezultatom 0 : 0, nato je ekipa Usmerniki premagala ekipo TEN s 4 : 0, le-ta pa je slednjič izgubila tudi z ekipo Aparati in sicer z rezultatom 1 : 3. Ekipa Usmerniki je nato premagala ekipo Polprevodnikov s 5 : 1, ekipa Polprevodniki pa ekipo TEN s 6 : 0. Obračun med ekipama Aparati in Usmerniki se je končal z rezultatom 1 : 0 v korist prve, torej ekipe Aparati, ki je tako že drugi postala finalist.

Na igrišču v Novi Gorici so se srečale ekipe Avtoelektrike, Elektromotorjev in EMO Celje. Presenetila je ekipa Elektromotorjev, ki je premagala ekipo EMO z 2 : 1. Z enakim rezultatom je ekipa EMO premagala ekipo Avtoelektrike, le-ta pa nato ekipo Elektromotorjev z 1 : 0. Ekipa EMO Celje je tako postala četrta letošnji finalist, medtem ko pa v predtekmovanju ni sodelovala ekipa iz Elektrike v Horjulu, čeprav se je prijavila. J. C.

ŠTIRIDNEVNI IZLET V ČSSR

Tudi v letošnji sezoni bomo organizirali tradicionalni izlet v ČSSR, in sicer v času od 5. do 9. julija.

Odhod avtobusa iz Ljubljane bo v soboto, 5. julija, ob 4. uri s Trga osvoboditve (izpred Univerze), iz Kranja ob 4.30 uri izpred hotela Creina.

Pot bo vodila čez prehod Ljubelj, nato prek Visokih Tur in Linza čez mejni prehod Dolnje dvorišče v ČSSR, kamor prispemo približno ob 14. uri. Ogleдали si bomo znameniti grad Hluboka, in mesto Plzen, kjer bomo tudi prenočili.

V nedeljo, 6. julija, si bomo ogledali znameniti zdraviliški mesti Karlovi Vari in Marianske Lazne, v popoldanskem času pa bomo nadaljevali pot v Prago, kjer bomo prenočili.

V ponedeljek, 7. julija dopoldne, si bomo ogledali praške znamenitosti (Hradčane, knjižnico, zakladnico, Loreta), popoldne pa bo prosto za individualne ogledne in nakupe.

V torek, 8. julija, bomo po zajtrku odpotovali proti domu, si spotoma ogledali še nekatere znamenite gradove in kosili v Čeških Budejovicah, nato pa bo sledil povratek čez Dunaj v Jugoslavijo.

Cena izleta je 1.250,00 din, ki jih je treba ob prijavi poravnati na naš žiro račun št. 50104-679-82016, SINDIKALNI ODBOR ZP ISKRA, ali na blagajni na Prešernovi 27, Ljubljana.

Vse informacije dobite na telefon 24-926.

Zaradi omejenega števila sedežev prosimo, da se čimprej prijavite.

Zadnji rok za prijave je 20. junij 1975.

PRAVNIKOV KOTIČEK

NADOMEŠČANJE DRUGEGA DELAVCA

Večkrat pride do primera, ko mora nekdo nadomestiti delavca, ki je zaradi bolezni ali drugega razloga odsoten. Ne gre sicer za nadomeščanje za kakšno uro, lahko pa za ves dan, več dni, teden, mesec ali več mesecev.

Kakšne naj delavec, ki nadomešča, v tem času prejema osebne dohodke, o tem hočem prikazati prakso ustavnega sodišča Jugoslavije.

Spor je tekkel v Beogradu. Delavski svet je po tedanjih predpisih sprejel pravilnik o medsebojnih delovnih razmerjih in v 55. členu je določil, da „se začasno odsotnim delavcem na vodilnih delovnih mestih odreja med njihovo odsotnostjo namestnik, in da ima tisti, ki nadomestuje, ta čas vse pravice tistega, katerega nadomestuje. O nadomeščanju vodilnih delavcev odloča izvršilni odbor, za nadomeščanje ostalih delavcev odloča posamezen predstojnik“.

Poleg tega je izrecno določeno, da omenjena določba velja le za „delavce podjetja na vodilnih delovnih mestih, za vodje delovnih enot, za šefe obratniških enot in šefe služb“.

Ob tem je Ustavno sodišče Jugoslavije ugotovilo, da je v navedenih določbah zajet le ožji krog delavcev, da pa nadomestila za težje in odgovornejše delo ne dobi, kdor nadomešča nevodilnega delavca. Taka določba je bila tedaj v nasprotju s tedanjimi določbami tem. zakona o delovnih razmerjih (in tudi danes nima nikake podlage v novih zakonih).

V navedenem primeru je šlo za nenakopraven položaj delavcev v isti delovni organizaciji, pa tudi za protizakonito določbo. S takim pravilnikom je bila kršena pravica delavca, da je udeležen pri delitvi sredstev za osebne dohodke na podlagi svojega prispevka in delovnih uspehov.

Delavec ima za vsako nadomeščanje drugega delavca, če se zahteva večja skrb in več dela ali bolj odgovorno delo, pravico na udeležbi po kriteriju, kolikor v času takega nadomeščanja prispeva v nastajanju sredstev za delitev osebnega dohodka. Pogoji, da bi na primer imel tako pravico šele po enomesečnem nadomeščanju, je torej nezakonit in tudi ni pravičen.

Zaradi tega je ustavno sodišče to določbo razveljavilo (odločba USJ, U št. 155/71).

TUJA MOTORNA VOZILA

Ker v poletnem času pride do prometnih nezgod, ki jih povzročijo vozniki vozil, registrirani v tujini, si oglejmo, kako je z odškodninskimi zahtevki proti tem voznikom.

Prvotni naš „zakon o obveznem premoženjskem in osebnem zavarovanju“ (Ur. l. SFRJ, št. 15-312/65) je v 24. členu določil: „Vozniki, ki prihajajo v Jugoslavijo z motornim vozilom, registriranim v tuji državi, morajo, če ni v bilateralni pogodbi drugače določeno, pokazati na meji karto zavarovanja proti odgovornosti („modro karto“ ali „zeleno karto“), ki velja tudi v Jugoslaviji.“

Vozniki, ki ne izpolnjujejo pogoja iz prvega odstavka tega člena, morajo po prehodu v Jugoslavijo skleniti pogodbo o zavarovanju proti odgovornosti v smislu tega zakona“.

Ta člen je v prečiščenem besedilu cit. zakona, ki se v novem besedilu glasi: „Zakon o obveznem zavarovanju v prometu“ (Ur. l. SFRJ, št.

11-134/68) izpuščen.

Iz tega sklepajo nekateri pravniki in zavarovalnice, da ne odgovarjajo več za škode, ki jo v Jugoslaviji povzročijo tuji vozniki z vozili, registriranimi v tujini. Ti trde, da naše zavarovalnice poslujejo le z lastnimi sredstvi in ne prejemajo družbenih dotacij za pokrivanje vsakovrstnih škod.

Drugi trde (in tem se jena razširjeni splošni seji Vrhovnega sodišča Jugoslavije priključilo tudi navedeno sodišče): zavarovalnice odgovarjajo tudi za škode, ki jo pri nas povzročijo vozila, ki so registrirana v tujini.

Brisanje 24. člena ni imelo namena, da bi oprostilo zavarovalnice odgovornosti, pač pa namen, da se poenostavi prihod tujih turistov v Jugoslavijo.

Zavarovanje ima namen, da pride oškodovanec ali poškodovanec hitro do odškodnine. To je pa možno doseči le, če nastopi kot zavezana stranka naša zavarovalnica. Ta ima proti tuji zavarovalnici regresni zahtevek, odškodnino prejme celo v valuti ali jo letno poračunava za zahtevke tujih zavarovalnic proti našim voznikom.

Torej so naše zavarovalnice odgovorne za škodo, ki jo pri nas povzročijo tuja vozila.

Nerazumljivo je pri tem, da nekatere naše zavarovalnice odklanjajo izplačilo odškodnine, čeprav je tuj voznik pri nas celo pred sodiščem pravnomočno kaznovan in je torej njegova odgovornost za nastanek škode sodno in pravnomočno dokazana. Tuje zavarovalnice najemajo v takih primerih za svoje zastopanje naše odvetnike, ki store za nje vse, kar zahteva zastopanje ali obramba obtoženega tujega voznika.

Uškoovanec lahko sicer toži direktno tujo zavarovalnico ali voznika, če ima premoženje, o čemer se je treba poprej zanesljivo prepričati, sam in to pri našem sodišču, vendar nastopi vprašanje izvršljivosti naše sodbe v tujini. Zaradi tega je enostavneje, da poravnajo škodo naše zavarovalnice in se pogodijo s tujimi zavezanci o poravnavi medsebojnih zahtevkov.

Češl

ZAHVALA

Ob smrti dragega očeta MIROSLAVA MRAKA

se iskreno zahvaljujemo njegovim nekdanjim sodelavcem iz TOZD Orodjarna, svojim iz galvanike TOZD TEA, iz ključavničarske delavnice TOZD Vzdrževanje in oddelka plastike v TOZD Skupna proizvodnja delov, za podarjene vence, denarno pomoč, lepe žalostinke, spremstvo na pokopnikovi zadnji poti ter izraze sožalja.

Žalujoci: hčerka Mirasinovala Ciril in Metod ter ostalo sorodstvo

ISKRA – glasilo delovnega kolektiva ZP Iskra, industrije za elektriko, telekomunikacije, elektromehaniko, avtomatiko in elemente, Kranj – Urejuje uredniški odbor – Glavni urednik: Bogo Mohor, odgovorni urednik: Igor Slavec – Izhaja tedensko – Rokopisov ne vračamo – Naslov: Ljubljana, Prešernova 27, telefon 24-905, int. 48 – Tisk: Časopisno – tiskarsko podjetje PRAVICA – DNEVNIK, Ljubljana